

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет аграрної економіки і менеджменту
Кафедра економіки біоресурсів і природокористування

ШАРИЙ Едуард Андрійович

**Інвестиційні проекти і особливості їх реалізації на підприємствах
природокористування / Investment projects and features of their
realization of the nature management enterprises**

Спеціальність – 073 “Менеджмент”
освітньо-професійна програма – Менеджмент

Випускна кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
МПК_м-21
Е.А. Шарий

Науковий керівник:
к.т.н., доцент Вітровий А.О.

Випускну кваліфікаційну роботу

допущено до захисту:

“ ___ ” _____ 20__ р.

В.о. завідувача кафедри

_____ Р.І. Розум

ТЕРНОПІЛЬ – 2019

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	6
1.1. Сутність інвестиційного проекту та його структура	6
1.2. Система показників для оцінки інвестиційної привабливості підприємства	9
1.3. Основні тенденції інвестиційної діяльності в раціональному природокористуванні	13
1.4. Методи ефективного управління інвестиційною діяльністю по екологізації промисловості України на регіональному рівні	18
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства	25
2.2. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства	27
2.3. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства	34
2.4. Перспективи та можливі джерела розвитку підприємства та необхідність підвищення його інвестиційної привабливості	39
Висновки до другого розділу	48
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПО ПІДВИЩЕННЮ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	49
3.1. Рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості даного підприємства	49

	2
3.2. Економічне обґрунтування інвестицій	54
3.2.1. Розрахунок річного об'єму виробництва після реконструкції	54
3.2.2. Капітальні вкладення на реконструкцію	54
3.2.3. Вартість основних фондів реконструйованого цеху	56
3.2.4. Затрати на заробітну плату	57
3.2.5. Розрахунок собівартості продукції	59
Висновки до третього розділу	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

АНОТАЦІЯ

Шарий Е. А. Інвестиційні проекти і особливості їх реалізації на підприємствах природокористування. - Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 073 - менеджмент – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2019.

В теоретичній частині розкрито сутність інвестиційного проекту та його економічне значення для підприємств природокористування, методика аналізу ефективності інвестицій та основні тенденції інвестиційної діяльності в раціональному природокористуванні. В аналітичній частині зроблено аналіз інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» як підприємства по використанню природних ресурсів. Проектна частина роботи присвячена розробці заходів по підвищенню інвестиційної привабливості підприємства та економічному обґрунтуванні запропонованих інвестицій.

ANNOTATION

Shariah E. Investment projects and features of their realization of the nature management enterprises. – Manuscript.

Research on obtaining an educational qualification level "Master" in specialty 073 - Management - Ternopil National Economic University, Ternopil, 2019.

In the theoretical part the essence of the investment project and its economic importance for the enterprises of nature management, the method of analysis of investment efficiency and the main tendencies of investment activity in rational nature management are revealed. The analytical part analyzes the investment attractiveness of Euroland Ltd as a natural resource utilization enterprise. The project part of the work is devoted to the development of measures to increase the investment attractiveness of the company and the economic justification of the proposed investments.

ВСТУП

Серед факторів, що обумовлюють сучасну екологічну обстановку в країні і регіонах, особливе місце займають фінансування природоохоронних заходів та екологічні інвестиції в цілому. Інвестиції в раціональне природокористування необхідно представляти як довгострокове вкладення інвестиційного капіталу в підприємства різних галузей, підприємницькі проекти, соціально-економічні та екологічні програми або інноваційні проекти, безпосередньо спрямовані на поліпшення екологічної обстановки. Нехтування умовами і специфічними правилами інвестування призводить до неприпустимо низьку ефективність самих інвестицій, а також до помилкових висновків економічних досліджень в сфері природокористування

Інвестиції в раціональне використання природних ресурсів повинні оцінюватися з урахуванням особливостей самої сфери діяльності. В якості поняття «інвестиційний капітал» потрібно розглядати не тільки фінансові, а й майнові, людські, інтелектуальні, соціальні і екологічні ресурси.

Проблеми розвитку процесів забезпечення інвестиційної діяльності традиційно знаходяться у центрі уваги економічної науки та отримали висвітлення у зарубіжній та вітчизняній економічній літературі. Значний внесок в теорію інвестування зробили такі відомі закордонні вчені-економісти, як Дж. Кейнс, Дж. Кендрік, М. Марковіць, П. Массе, М. Мілер, Ф. Модільяні, В. Нордгауз, П. Самюелсон, Д. Хайман та ін. Проблеми визначення сутності інвестування та особливостей його здійснення отримали висвітлення такими вітчизняними науковцями: Л. Борщ, М. Войнаренко, М. Денисенко, В. Козик, Є. Крикавський, О. Кузьмін, О. Мельник, А. Пересада, Ю. Пінчук, Ж. Поплавська, І. Скворцов, О. Скибінський, В. Федоренко, Б. Щукін та ін.

Проте, незважаючи на численні дослідження, не вирішеними залишаються питання удосконалення процесів забезпечення інвестування підприємств природокористування на основі спрощення процедур і процесів надходження інвестиційних ресурсів у поєднанні із розробкою ефективних механізмів активізації інвестиційного розвитку підприємств.

Актуальність роботи. Становлення економіки України та адаптація її до світового економічного простору потребує нових підходів до оптимізації процесів інвестування, формування, надходження та використання інвестиційних ресурсів тощо. Традиційно зазначені питання залишаються актуальними для базових галузей вітчизняної промисловості, до яких належить і підприємства природокористування. Дані підприємства перебувають переважно у стані тривалої стагнації, у т.ч. через недостатність капіталізації для реалізації можливих інвестиційних проектів, що має негативний системний характер для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

В таких умовах необхідним представляється відновлення техніко-технологічного потенціалу підприємств природокористування, їхня модернізація та забезпечення прискореного розвитку, що потребує наукового обґрунтування ефективного інвестиційного процесу.

Мета дослідження: поглиблення теоретичних засад та наукове обґрунтування розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств природокористування, які створюють умови для формування інвестиційних ресурсів та їх розвитку.

Задачі дослідження. Для досягнення поставленої мети вирішувались наступні задачі:

- розкрити сутність інвестиційного проекту та його структуру;
- визначити показники оцінювання інвестиційної привабливості підприємств природокористування;
- розглянуто основні тенденції інвестиційної діяльності в раціональному природокористуванні;
- проаналізувати інвестиційну привабливість підприємства;
- розробка заходів по підвищенню інвестиційної привабливості підприємств природокористування.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення інвестування підприємств природокористування.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та організаційно-економічні аспекти розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств природокористування.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і завдань у роботі було використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: абстрактно-логічний метод, системний підхід, методи аналізу і синтезу, ресурсно-функціональний, потенціально-ресурсний, аналоговий та економетричний.

Практична значущість роботи полягає в тому, що проведений аналіз інвестиційної привабливості підприємства, розроблено заходи по її підвищенню, які є досить ефективними і плануються до впровадження на підприємстві.

Обсяг та структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Зміст викладено на 79 сторінках основного тексту. Перелік посилань містить 62 джерела. Робота апробована на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Розвиток науки та бізнесу в умовах глобалізації» та на Національній науково-практичній конференції «Вектори розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: тренди та перспективи».

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

1.1. Сутність інвестиційного проекту та його структура

Для реалізації інвестицій на початках потрібно сформулювати інвестиційний проект, що забезпечить інвесторів та інших учасників інвестування необхідною інформацією для прийняття рішення про вкладення коштів в підприємство по природокористуванню. Поняття інвестиційний проект трактують двояко: як діяльність (захід), який передбачає комплексу певних дій, що забезпечать досягнення певної мети; як систему, що включає деякий набір організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, що необхідні для здійснення цих дій або описують їх [32].

Інвестиційний проект - обґрунтування економічної доцільності, об'єму та термінів здійснення капітальних вкладень, враховуючи необхідну проектно-кошторисну документацію, розроблену відповідно до чинного законодавства за встановленими стандартами (нормами), а також описання безпосередніх практичних дій по здійсненню даних інвестицій (бізнес-план) [34].

Підприємства природокористування, стаючи об'єктами інвестування, мають можливість розвиватися в наступних напрямках: плануючи розробку та організовуючи виробництво нових видів продукції; придбати нове технологічне обладнання та технології чим значно скоротити поточні затрати на виробництво; створити нову структуру по збуту своєї продукції та побудувати мережу обслуговування споживачів. Незважаючи на відмінності цих напрямків, загальним для них є потребування в інвестиціях.

Є різні класифікації інвестиційних проектів. В залежності від ознак, що покладені в основу класифікації, виділяють наступні види інвестиційних проектів [42].

По відношенню один до одного: незалежні; альтернативні, тобто що не допускають одночасної реалізації; взаємодоповнюючі.

По термінах реалізації (їх створення та функціонування): короткострокові (до 3-х років), середньострокові (3 - 5 років), довгострокові (більше 5 років).

За масштабами (розміром інвестицій, обсягу вкладень): малі проекти; середні проекти; великі проекти; мега-проекти.

За основною спрямованості (за цілями): комерційні; соціальні; екологічні; виробничі; науково-технічні проекти.

Залежно від ступеня впливу результатів реалізації проекту на внутрішні чи зовнішні ринки, а також на екологічну та соціальну обстановку: глобальні; народногосподарські; великомасштабні; локальні проекти.

Залежно від величини ризику проекти поділяються таким чином: надійні і ризикові проекти.

За обраною схемою фінансування: на такі, що фінансуються з власних джерел; за рахунок джерел залучених з ринку капіталу; зі змішаними джерелами фінансового забезпечення.

Реалізація будь-якого інвестиційного проекту переслідує певні цілі, які об'єднують в чотири групи [23]:

1. збереження позицій на ринку;
2. розширення обсягу виробництва та покращення якості;
3. запровадження нової продукції;
4. на соціальні та економічні завдання.

Як правило підготовка та реалізація інвестиційних проектів, в першу чергу спрямованих на переробку природних ресурсів, здійснюється на протязі тривалого періоду часу - від ідеї до її матеріального втілення. Будь-який проект є малозначущим якщо немає його реалізації. При оцінці ефективності інвестиційного проекту за ринковими показниками необхідно точно знати початок та закінчення робіт по його реалізації [14].

Всі інвестиційні проекти мають деякі загальні властиві їм всім риси, що дозволяє їх стандартизувати. Це тимчасовий лаг між початком інвестування і моментом отримання доходів, а також вартість проекту.

Проміжок часу між появою проекту (початком здійснення) та моментом його закінчення (його реалізація чи ліквідація) називають життєвим циклом проекту. Ліквідація проекту настає після:

- введення в дію об'єкту, початок його експлуатації та використання результатів виконання проекту;
- досягненням проектом заданого результату;
- припинення фінансування проекту;
- початок робіт по внесенню в проект серйозних змін, що непередбачені початковим задумом, модернізація проекту;
- вивід об'єктів проекту з експлуатації.

Інвестиційні проекти з природокористування можуть мати різноманітні форми та зміст. Однак розробку будь-якого проекту можна представити у вигляді певного циклу, який складається з трьох фаз: передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна (виробнича). Сумарна тривалість даних трьох фаз становитиме життєвий цикл проекту.

Якогось універсального підходу до поділу фаз інвестиційного проекту на етапи немає. Вирішуючи дану задачу, учасники процесу інвестування повинні звернути увагу на особливості та умови його виконання.

Приблизний зміст фаз життєвого циклу інвестиційного проекту.

Фаза 1 – передінвестиційна, передує в основному об'єм інвестицій, не можна визначити досить точно. На даній фазі проект розробляється, вивчаються його можливості, проводять попередні техніко-економічні дослідження, вибирають постачальників сировини та обладнання; ведуть переговори з потенційним інвестором і учасником проекту. Затрати, пов'язані із виконанням першої стадії, в разі позитивного її вирішення та переходу до виконання проекту капіталізуються та включаються до складу передвиробничих затрат, а потім за допомогою механізму амортизації переносяться на собівартість продукції.

Фаза 2 - інвестиційна, коли відбувається інвестування в проект. На цій фазі проводяться конкретні дії, які вимагають значних затрат і мають

незворотній характер, а саме: розробляється проектно-кошторисна документація; купується обладнання; готуються виробничі площі; поставляється та монтується обладнання; проводяться пусконаладжувальні роботи; навчається персонал; проводяться рекламні заходи. На цій фазі формуються постійні активи підприємств природокористування. Деякі супутні витрати частково лягають на собівартість продукції, а частково капіталізуються.

Фаза 3 - експлуатаційна або виробнича. Починається з моменту введення в дію основного обладнання, або інших видів активів. На цій фазі здійснюється запуск в дію підприємства, починається виробництво продукції або надаються послуги, починають повертатися інвестиційні вкладення. Ця фаза характеризується відповідними надходженнями і поточними затратами. Тривалість експлуатаційного фази дуже впливає на загальну характеристику інвестиційного проекту. Чим далі в часі віднести її верхню межу, тим більше сукупна величина доходу.

Важливо не прогавити момент, після досягнення якого грошові надходження вже безпосередньо не пов'язані з початковими інвестиціями (інвестиційна межа). Загальним критерієм тривалості життя проекту є значимість грошових доходів, одержуваних у результаті інвестицій.

Після здачі проекту виконується остання стадія - післяінвестиційна, або аудит проекту. Підбиття підсумків, що ґрунтується на критеріях, які були використанні при відборі даного проекту.

1.2. Система показників для оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Одним з найбільш важливих етапів оцінки інвестиційної привабливості підприємств природокористування є аналіз його фінансово-господарської діяльності, за допомогою якого можна оцінити перспективність аналізованого підприємства з точки зору можливості мобілізації доступних коштів і віддачі на необхідні вкладення.

Методика розрахунку показників інвестиційної привабливості використовує систему показників, що характеризують структуру джерел формування активів (капіталу), його розміщення, платоспроможність і фінансову стабільність, якість прибутку, прибутковість і оборотність активів (капіталу); визначається рівень кожного показника і його динаміка за ряд звітних періодів.

По всіх підприємствах доцільно застосовувати узагальнюючі показники ефективності використання виробничих ресурсів - продуктивність праці, фондівіддачу, матеріаломісткість.

Основним аналізом є аналіз фінансового стану організації. Для такого аналізу використовують валові показники бухгалтерської, статистичної звітності. Фінансовий стан підприємства характеризується двома групами економічних показників - прибутковістю його діяльності та фінансовим становищем. При оцінці фінансового становища підприємства характеризують його платоспроможність і ліквідність активів.

Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, що відображають стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу і в перспективі [28].

Платоспроможність - готовність підприємства погасити свої зобов'язання перед партнерами. Нормальна платоспроможність означає, що всі зобов'язання погашаються в термін.

Аналіз платоспроможності проводять за двома напрямками: на певну (звітну) дату складання балансу і на майбутній період часу - тиждень, декаду, місяць (термінова платоспроможність).

При оцінці платоспроможності на дату складання балансу розраховують наступні показники [28]:

- загальна або попередня платоспроможність (Плс): розраховується за формулою (1.1)

$$\text{Плс} = \text{ТА} - \text{К} \quad (1.1)$$

Якщо значення $Плс > Плс \text{ п.р.}$, то платоспроможність підприємства зміцнюється. Обидва отриманих значення потрібно порівнювати з мінімальним значенням платоспроможності.

При розрахунок даного показника до складу оборотних коштів включають всі запаси і витрати, які значаться на балансі підприємства. Але частина запасів може виявитися важкореалізованою і непридатною в якості платіжних засобів, тому для більш об'єктивної оцінки беруть ще один показник;

- уточнена платоспроможність (Плу): розраховується за формулою (1.2)

$$Плу = ЛрА - К, \quad (1.2)$$

де $ЛрА$ - легко реалізовані активи, до складу яких включені кошти, непростроченої дебіторської заборгованості та частина запасів, за винятком залежаних. Значення уточненої платоспроможності протягом періоду також має зростати;

- чистий оборотний капітал (ЧОК) розраховується за формулою (1.3)

$$ЧОК = ТА - (Кт + Rp), \quad (1.3)$$

характеризує суму власних і прирівняних до них оборотних коштів. Якщо на кінець року сума ЧОК більше ніж на початок, то вважається, що організація стабільна і розширюється;

- коефіцієнт покриття залучених джерел ($Кп$): розраховується за формулою (1.4)

$$Кп = ТА / К, \quad (1.4)$$

де $ТА$ - поточні активи за винятком витрат майбутніх періодів та інших оборотних активів.

Якщо $Кп > 1$, тобто готівкові оборотні більше позикових коштів, то підприємство в принципі може розраховатися з усіма своїми кредиторами.

Високі значення даного коефіцієнта свідчать про зайве відволікання власних коштів в оборот, що говорить про нераціональне їх використання - власний капітал повинен працювати і приносити прибуток, з як платіжних засобів доцільніше використовувати позикові кошти [28].

Ліквідність - здатність оборотних коштів звертатися в готівку, необхідну для нормальної господарської діяльності і своєчасного виконання організацією платежів за своїми зобов'язаннями. Оцінку ліквідності проводять двома способами - шляхом проведення горизонтального аналізу по групах активів і пасивів і з використанням коефіцієнтів ліквідності.

Способи розрахунку і рекомендовані значення цих коефіцієнтів наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Коефіцієнти ліквідності активів підприємства [23]

Назва коефіцієнта	Формула розрахунку	Рекомендоване значення
1. Короткотерміновий (поточний) – Кпл	$ТА / (Kt+Rp+Ko)$	Кпл > 1
2. Термінової ліквідності – Ктл	$ЛА / (Kt+Rp+Ko)$	Ктл > 1
3. Абсолютної ліквідності – Кал	$d / (Kt+KT+ Rp)$	Кал > 0,5
4. Ліквідності – Кл	$Ra / (Kt+KT+ Rp)$	Кл > 1,5
5. Покриття – Кпл	$ТА / (Kt+KT+ Rp)$	Кпл > 3

Значення цих показників цікавить банки, постачальників та інвесторів при укладанні угод з підприємствами природокористування. Якщо $Кпл < 1$ - підприємству нічим покрити зовнішні зобов'язання, якщо $Кпл = 1$ - у підприємства немає свободи (маневру) в господарській діяльності, якщо $Кпл$ набагато більше 1, то співвідношення вважають ненормальним – організація користується дорогими власними активами. $Кпл$ характеризує негайну здатність організації погасити свої зобов'язання.

1.3. Основні тенденції інвестиційної діяльності в раціональному природокористуванні

Інвестиції в раціональне природокористування необхідно представляти як довгострокове вкладення інвестиційного капіталу в підприємства різних галузей, підприємницькі проекти, соціально-економічні та екологічні програми або інноваційні проекти, безпосередньо спрямовані на поліпшення екологічної обстановки. Нехтування умовами і специфічними правилами інвестування призводить до неприпустимо низьку ефективність самих інвестицій, а також до помилкових висновків економічних досліджень в сфері природокористування

Серед факторів, що обумовлюють сучасну екологічну обстановку в країні і регіонах, особливе місце займають фінансування природоохоронних заходів та екологічні інвестиції в цілому. Тому основними завданнями екологічного аналізу інвестиційного проекту є встановлення розміру потенційного збитку, що наноситься об'єктом навколишньому середовищу в інвестиційний і в післяінвестиційне періоди, а також визначення заходів, необхідних для пом'якшення або запобігання даного збитку. Отже, необхідні такі засоби захисту навколишнього середовища, що не зменшували б ємності екосистеми.

Вітчизняні умови актуалізують потребу в екологічних інвестицій. Справа в тому, що Україна маючи значні природні ресурси водночас не справляється з їх раціональним використанням. Сьогодні цю ситуацію погіршують кризові чинники: їх прояв - хронічний дефіцит того інвестиційного капіталу, який був би достатній для самостійного подолання економічної кризи і виходу на траєкторію сталого економічного розвитку і соціального прогресу [9].

Проблему охорони навколишнього середовища повинні вирішувати пооб'єктні інвестиційні проекти. Їх взаємозв'язок і управління природоохоронними заходами повинні координувати державні органи. Крім того, інвестиції в раціональне використання природних ресурсів повинні оцінюватися з урахуванням особливостей самої сфери діяльності. В якості поняття «інвестиційний капітал» потрібно розглядати не тільки фінансові, а й майнові, людські, інтелектуальні, соціальні і екологічні ресурси. Оскільки

жодна сфера людської діяльності не може здійснюватися поза природокористуванням, раціоналізація останнього, безумовно, передбачає, що процес інвестування повинен відбуватися у всіх галузях економіки і приводити до перерозподілу ресурсів між володіють і такими, що потребують сторонами.

І в масштабах країни в цілому, і в масштабах окремого регіону інвестиції в раціональне природокористування завжди спрямовані на поліпшення умов життєдіяльності людини, завжди враховують характер впливу екологічної обстановки на стан здоров'я людей, ось чому цілі інвестицій в раціональне використання природних ресурсів (РВПР) і охорону навколишнього середовища є загальними для всіх учасників природокористування [23].

Серед цих цілей виділяються наступні:

- раціональне використання природних ресурсів з урахуванням потреб майбутніх виробників;
- розвиток і вдосконалення соціально-економічних умов життєдіяльності людини;
- запобігання, а також зниження екологічних ризиків і пов'язаних з ними соціальних, економічних ризиків самого підприємства-природокористувача;
- поліпшення властивостей і якостей екосистеми;
- зниження ризиків, пов'язаних з недостатнім розвитком організаційно-економічного механізму природокористування;
- попередження та ліквідація екологічних катастроф.

Інвестиції в РВПР об'єднують більшу кількість природокористувачів в порівнянні з інвестиціями в інші сфери, в зв'язку з чим виникає необхідність об'єднання і ресурсів незалежно від форми власності на них. Для зменшення системного економічного ризику, підвищення ефективності інвестиційної діяльності, визначення пріоритетних напрямків раціонального природокористування необхідно представляти основні джерела фінансування екологічних інвестицій:

- бюджети різних рівнів;
- фонди цільових програм;

- екологічні фонди;
- власні кошти природокористувачів;
- відрахування в інвестиційних проектах, програмах по галузям, регіонам;
- економічну допомогу зарубіжних країн.

Здійснення інвестицій в раціональне природокористування і охорону навколишнього середовища окремо від інших напрямків не дозволяє досягти необхідного ефекту від інвестиційної діяльності. Природне середовище видозмінюється внаслідок зовнішніх і внутрішніх пов'язаних один з одним впливів на екосистему і перетворюється в природно-господарський комплекс. Облік цієї тенденції також необхідний в інвестиційній діяльності.

На протязі останніх трьох років економіка України почала динамічно розвиватися, про що свідчать певні показники темпів зростання. Так за останні роки надійшли інвестиції з багатьох країн. Лідируюча роль в цьому напрямку належить США, Великобританії, Німеччини, Канади.

Але економічне зростання потенціалу області неминуче призводить до виникнення гострих екологічних проблем, а це обумовлює впровадження інвестиційних проектів щодо раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки. При цьому природна ситуація збільшує питомі витрати капітальних вкладень, істотно ускладнює динаміку рентабельності інвестиційних програм, тож труднощі виникають вже на етапі прогнозування соціальних і правових змін початкових параметрів вигідності вкладення інвестицій.

Це доводить, наскільки складним є комплексне рішення багатопланових проблем, що виникають у зв'язку з розвитком екологічної безпеки, супутньої економічному зростанню.

Головною причиною привабливості України для іноземних кредиторів є природні ресурси, основна частина яких була слабо досліджена через нестачу матеріальних засобів і застарілого технологічного обладнання [23]. Інвесторів в першу чергу цікавить рівень віддачі вкладених коштів. Саме тому всі вітчизняні та зарубіжні методики оцінки ефективності інвестицій ґрунтуються на

порівнянні обсягів передбачуваних інвестицій і майбутніх грошових надходжень. Однак відомо, що інвестиційна привабливість регіону визначається не тільки обсягом і якістю ресурсного потенціалу, а й інвестиційними ризиками, рівень яких залежить від стабільності політичної, економічної та соціальної ситуації в регіоні. Слід зауважити, що вітчизняний інвестиційний рейтинг на європейському економічному просторі не позиціонується як конкурентоспроможний [10].

Стан охорони навколишнього середовища на нашій території близький до кризового. Це перш за все пов'язано з рівнем забезпеченості населення питною водою, станом водних об'єктів загального користування. Та й санітарний стан населених пунктів, а також прибережних земель, приміських лісів, які є найдоступнішими місцями відпочинку жителів, не витримує ніякої критики. Чи не вирішуються питання раціонального використання та охорони підземних джерел водопостачання, забезпечення безпечного зберігання пально-мастильних матеріалів.

Позадержавні сектори економіки фінансування екологічних заходів здійснюється за принципом крайньої необхідності і нерідко лише в тому випадку, якщо поліпшення екологічної складової діяльності підприємства або організації має привести до збільшення прибутку або може запобігти різним санкції з боку органів влади. Впровадження механізмів платного природокористування відбувається в украї важких умовах. Через відсутність збалансованості встановлених розмірів плат за використання природних ресурсів, розмірів штрафних санкцій за нанесення екологічних збитків і витрат на поліпшення екологічних показників підприємства або галузі спроби стимулювання підприємств і організацій недержавного сектора економіки виявляються безуспішними. На регіональному рівні ця проблема особливо загострюється. Темпи впровадження економічних механізмів платного природокористування не забезпечують належного економічного зростання та поліпшення соціально-екологічної обстановки. А загальний обсяг витрат на природоохоронні заходи за рахунок усіх джерел фінансування на

регіональному рівні становить не більше половини від заявленої потреби в фінансових ресурсах. Таким чином, в даний час існує явна необхідність в значному збільшенні обсягів інвестицій в охорону навколишнього середовища, в першу чергу за рахунок бюджетних коштів. А оскільки основний обсяг інвестиційних ресурсів зосереджений саме в недержавному секторі економіки, виникає потреба в таких сучасних ринкових інструментах управління, які, з огляду на переваги потенційних інвесторів, залучили б необхідні інвестиції.

Очевидним є, таким чином, інвестиційний акцент на промислових галузях, особливо на лісовій, деревообробній та целюлозно-паперовій. Це, в свою чергу, обумовлює виділення такого інвестиційного об'єкта, як водні ресурси, - інвестиції на охорону та раціональне використання атмосферного повітря і земельних ресурсів за своїм обсягом поступаються позначеному вище. Дана тенденція зберігається і сьогодні в силу державного пріоритету промислового сектора, а також специфіки промислової діяльності в регіоні. Якщо розглядати характер зарубіжних інвестицій за галузями промисловості, ситуація виглядає дещо інакше: за обсягом інвестиції в електроенергетику значно перевищують інвестиції в лісову, деревообробну і целюлозно-паперову галузі.

Однак, незважаючи на зростаючий за останні роки обсяг інвестицій в основний капітал економіки, їх рівень залишається все ще недостатнім для відтворення основних фондів діючих підприємств і вкладення коштів в нові інвестиційні проекти. Основна причина цього становища - що склалася неефективна модель інвестиційної діяльності в цілому по країні. Справа в тому, що ні банківська система, ні кредитні установи небанківського характеру, ні фондовий ринок не виконують своїх функцій щодо акумулювання заощаджень та їх трансформації в основний капітал підприємств, що, в свою чергу, обумовлено високим інвестиційним ризиком, нерозвиненістю соціальної і виробничої інфраструктури, ринку цінних паперів, відсутністю належної державної підтримки, зокрема, в наданні державних гарантій, страхування

зарубіжних інвестицій, а також наданні адміністративної та дипломатичної підтримки.

Обмеженість інвестицій, які не задовольняють повною мірою потреби суспільства, одночасно виступає як фактор, що змушує суб'єкт управління керуватися правилом пріоритетного вибору напрямків і об'єктів інвестування. Суперечливий характер мотивів інвестування зумовлюють незбіжні стратегії екологічної поведінки суб'єктів господарювання. Проблема оптимізації еколого-економічної діяльності, її дозвіл припускають, що всі суб'єкти влади і управління встановлюють такі параметри господарської діяльності, які відповідатимуть ідеї виходу на збалансований стан еколого-соціально-економічної системи.

Зволікання в даній сфері інвестицій є неприпустимим, але і непродуманий характер екологічних заходів, інвестиційна діяльність, яка не враховує специфіку екологічних і соціальних обмежень, можуть погіршити ситуацію.

1.4. Методи ефективного управління інвестиційною діяльністю по екологізації промисловості України на регіональному рівні

Відмінною рисою сучасного етапу соціально-економічного розвитку України є та обставина, що він проходить в умовах глобальної екологічної кризи, суть якої полягає в посиленні антропогенних впливів на всі напрямки життєдіяльності людей. Масштаби цього впливу, здійснюваного без врахування системної організації взаємозв'язку суспільства і природи, такі, що змінилися глобальні параметри природного середовища і виникла реальна загроза підриву динамічної рівноваги біосфери, що склалася протягом геологічних епох.

Внаслідок цього потреба переходу до екологічно орієнтованого розвитку національної економіки на основі екологізації виробництва на державному та регіональному рівнях набуває особливої актуальності.

Невід'ємною складовою частиною екологізації господарського механізму в регіоні повинні бути інструменти регулювання, що передбачають не тільки заходи, спрямовані на примус суб'єктів господарювання до охорони

навколишнього середовища шляхом нормативного регулювання та штрафних санкцій, а й заходи економічного стимулювання природоохоронної діяльності, а також заходи, що стимулюють екологічно орієнтований науково технологічний розвиток виробництва.

Метою розробки такого інструментарію є підвищення інвестиційної активності підприємств різних форм власності в області екологізації економіки. Реальний процес інвестиційної діяльності щодо екологізації виробництва в регіоні, а також і для окремого господарюючого суб'єкта, слід починати з еколого-економічного аналізу антропогенного впливу промислового підприємства на навколишнє середовище, в результаті якого можна визначити його стан в промисловому районі, а також ефективність природоохоронної діяльності промислового підприємства.

Оцінка природоохоронної діяльності підприємства і екологічного стану навколишнього середовища включає аналіз охорони атмосфери, водних ресурсів, надр та земельних ресурсів, флори і фауни. В аналізі представляються: динаміка валових викидів (скидів) забруднюючих речовин, а також викидів (скидів) за видами; порівняння фактичної концентрації забруднювачів з гранично допустимою; порівняння фактичних викидів (скидів) з гранично допустимими. Крім того, розглядаються показники: утворення, утилізації та викидів шкідливих речовин; водовикористання і водовідведення; утворення, утилізації, розміщення, використання у виробництві відходів; використання земельних ресурсів і надр. У свою чергу, аналіз даних по величині економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища повинен включати оцінку збитку від забруднення атмосфери, водойм, від порушення і забруднення надр та земельних ресурсів.

Є різні методи визначення оцінки економічного збитку: прямий, непрямий, аналітичний і емпіричний. На практиці найбільш прийнятним виявився метод укрупненої оцінки економічного збитку, орієнтований на визначення прямих оцінок по обліку спектру забруднень. Показники збитків використовуються при обґрунтуванні нормативів плати за забруднення

навколишнього середовища, визначення розмірів компенсації за екологічні правопорушення, а також потреби в інвестиціях на природоохоронні заходи та ін.

У методиках по оцінці економічної ефективності витрат на природоохоронні заходи ефект від витрат на охорону навколишнього середовища виражається в основному через зниження шкоди, що завдається їй промисловим підприємством. Але визначення розміру шкоди - процес дуже трудомісткий, пов'язаний з обробкою великої кількості інформації, що вимагає значних фінансових витрат, тому на практиці підприємства визначають економічний збиток не в повній мірі, оцінка збитку носить поверхневий характер [31].

На нашу думку, введення оподаткування екологічного збитку ідеально відповідає постулатам «оптимальної ринкової рівноваги». Дійсно, в теорії все виглядає логічно і просто. Фірми що забруднюють навколишнє середовище, прагнучи поліпшити результати господарської діяльності, звільняються від оподаткування шляхом усунення забруднення. Розмір податку дорівнює річній величині шкоди спричиненої фірмою навколишньому середовищу, що обчислюється в грошовому вираженні. За рахунок такого потужного припливу нових коштів у казну, держава розширює фінансування своїх соціальних і екологічних програм. Однак застосування такого інструменту на практиці пов'язано з великими труднощами. Основними причинами цього є: не завжди прийнятна достовірність обчислення величини екологічного збитку і визначення ставок податків; необхідність докорінної зміни податкової політики; складність, а інколи і нездійсненність процедур перманентного контролю за об'ємами і змістом викидів (скидів) забруднювачів; непомірно високі ставки податку, що визначаються на основі екологічного збитку [23]. При розгляді проблем екологізації необхідно провести аналіз обсягу інвестицій в основний капітал, спрямованих на охорону навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів.

Оцінка ефективності інвестицій, що спрямовуються на заходи з охорони навколишнього середовища, включає вивчення динаміки наступних показників

в аналізованому періоді: розмір інвестицій в охорону навколишнього середовища; питома вага інвестицій в охорону навколишнього середовища в загальному об'ємі інвестицій по підприємству; об'єм будівництва природоохоронних об'єктів (капітальні вкладення, будівельно-монтажні роботи); питома вага будівництва природоохоронних об'єктів в загальному об'ємі капітального будівництва по підприємству; освоєння капітальних вкладень на будівництво природоохоронних об'єктів; виконання плану-введення природоохоронних об'єктів в експлуатацію; структура капітальних вкладень в охорону навколишнього середовища (розподіл капіталовкладень на охорону атмосферного повітря, водних ресурсів, земельних ресурсів, надр); питомі капітальні вкладення в природоохоронні заходи, гривня на гривню товарної продукції.

Аналіз даних за величиною економічного збитку в динаміці покликаний виявити тенденцію зміни економічних збитків по відношенню до першого року аналізованого періоду. За результатами еколого-економічного аналізу формується загальна оцінка природоохоронної діяльності промислового підприємства, в залежності від якої приймаються рішення про необхідність проведення додаткових природоохоронних інвестиційних заходів, про кардинальні зміни природоохоронної діяльності підприємства. В особливо критичних випадках, коли антропогенний вплив підприємства призведе до незворотних змін у навколишньому середовищі, може бути поставлено питання про припинення господарської діяльності підприємства.

Планування заходів щодо екологізації виробництва на підприємстві, на нашу думку, повинно здійснюватися в рамках розробленої цільової програми з екологізації виробництва в регіоні, так як тільки узгоджені, комплексні дії підприємств всередині територіально-виробничих утворень дозволять знизити антропогенне навантаження на навколишнє середовище регіону.

Відповідно до прийнятої концепції розвитку регіону на підприємстві висувуються можливі варіанти екологізації виробництва, серед яких можуть бути:

- модернізація очисного обладнання і очисних споруд;

- перехід виробництва на маловідходні та безвідходні технології;
- структурна перебудова виробництва з поділом виробничого циклу.

Після висування варіантів екологізації виробництва необхідно провести попередній аналіз їх здійсненності методом експертних оцінок. Як параметри при оцінці здійсненності екологізації можуть виступати: розмір інвестицій в охорону навколишнього середовища з розбивкою по конкретних природоохоронних заходів; розмір економічного ефекту від зниження забруднення навколишнього середовища і збільшення прибутку підприємства за рахунок впровадження природоохоронних заходів в аналізованому періоді; ефективність інвестицій в природоохоронні заходи. Для координації дій щодо екологізації виробництва по вибраному варіанту доцільно удосконалити структуру управління підприємством з використанням програмно-цільових методів управління. В даному випадку об'єктом управління повинна стати цільова програма по екологізації виробництва на підприємстві. В рамках нової структури управління необхідно виділити особу, наділену всією повнотою відповідальності за реалізацію програми. Нею може бути керівник екологічної служби підприємства, керівники окремих служб підприємства (фінансової, економічної, виробничо-технічної і т.п.), задіяних в реалізації програми по екологізації виробництва, який в лінійному відношенні підпорядковується своєму безпосередньому керівнику в структурі управління підприємством, а в функціональному (пов'язаним з виконанням програмних заходів) - керівнику програми. Однією з функцій створеного координаційного органу є формування інвестиційної стратегії підприємства по екологізації виробництва, яке передбачає визначення періоду здійснення програми по екологізації; розробку ефективних напрямків інвестиційної діяльності підприємства; вироблення конкретних цілей і завдань інвестиційної діяльності, встановлення ієрархії і термінів досягнення окремих цілей і вирішення поставлених завдань. В процесі розробки інвестиційної стратегії по екологізації виробництва необхідно досягти її узгодженості із загальною інвестиційною стратегією щодо розвитку підприємства та оцінити її реалізацію з врахуванням наявних фінансових, трудових, технічних, технологічних, матеріальних та інших ресурсів або

існуючої можливості залучення зовнішніх ресурсів. Формування інвестиційних ресурсів, необхідних для ефективної інвестиційної діяльності щодо екологізації виробництва передбачає оцінку потреби в загальному об'ємі інвестиційних ресурсів, визначення методів і джерел фінансування програми по екологізації.

Наступним етапом управління інвестиційною діяльністю по екологізації виробництва є оцінка інвестиційних пропозицій, вибір остаточного варіанта інвестиційного проекту по екологізації виробництва і його експертиза. Оцінка інвестиційних рішень та їх ранжування здійснюються за критерієм економічної ефективності. Необхідною умовою при розрахунку є оцінка не тільки економічних, а й соціальних, і екологічних наслідків здійснення інвестиційного проекту по екологізації виробництва. При розрахунку економічної ефективності заходів по екологізації необхідно врахувати ефект у всіх формах прояву: збільшення прибутку підприємства, скорочення витрат виробництва, поліпшення якості навколишнього середовища, зниження об'єму споживання природних ресурсів, підвищення рівня життя населення, зниження захворюваності, поліпшення умов праці і відпочинку працівників. В окремих випадках, коли утруднена вартісна оцінка соціальних результатів заходів щодо екологізації виробництва, можливо, використовувати при відборі інвестиційних проектів якісну оцінку їх впливу незалежними кваліфікованими експертами [42].

Розрахунки економічних збитків дають об'єктивну основу для формування платежів за негативний вплив на навколишнє середовище, проте їх рівень низький, так як платежі за забруднення навколишнього середовища є обов'язковим неподатковим платежем. Тому поряд з діючою системою плати за негативний вплив на навколишнє середовище слід вводити екологічні податки.

Висновок до першого розділу

Інвестиційна політика підприємств природокористування являє собою систему заходів, що дозволяють забезпечити вигідне вкладення і швидку окупність інвестицій з метою забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства, високих темпів розвитку в довгостроковій перспективі, підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Ухвалення інвестиційного рішення для самого підприємства є досить складним завданням. Одним з найбільш загальних критеріїв, який повинен враховуватися при цьому, є критерій підвищення цінності підприємства. Визначення реальності досягнення такої мети - ключове завдання оцінки ефективності будь-якого інвестиційного проекту. Від того, наскільки всебічно проведена ця оцінка, залежать терміни повернення вкладеного капіталу, варіанти альтернативного його використання.

Непродуманий характер екологічних заходів, інвестиційна діяльність, яка не враховує специфіку екологічних і соціальних обмежень, можуть погіршити ситуацію. Ефект можливий лише при комплексному та збалансованому використанні всіх потенціалів зростання і одночасному врахуванні тих екологічних і соціальних обмежень, які впливають на розвиток продуктивних сил. Масштаб і якість інвестицій в основний капітал, забезпечуючи динамічний розвиток економіки країни, сприяють модернізації виробничої сфери та здійснення раціонального природокористування і охорони навколишнього середовища.

При оцінці економічної ефективності інвестицій в природоохоронні заходи головним результатом є запобігання економічних збитків, а екологічні платежі, що стягуються за забруднення навколишнього середовища, дозволять виробити стратегію підвищення ефективності природоохоронних інвестицій, що сприяють екологізації виробничої сфери.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства

ТзОВ «Євроленд» - це товариство з обмеженою відповідальністю в місті Тернопіль.

Воно розташоване за межами міста поблизу залізничної та автомобільної магістралей. Це одне з найстаріших фанерно-деревообробних підприємств в Україні. Його будівництво було розпочато в 1936 році і закінчено в 1940 році, коли і почався випуск першої продукції: пиломатеріалів, клеєної фанери, буддеталей.

ТзОВ «Євроленд» генеральна ліцензія від 12 жовтня 2008 року,

Юридична і фактична адреса – м. Тернопіль, вул. Острозького, 47.

Генеральний директор ТзОВ «Євроленд» – Камінський Богдан Миколайович; Контактні реквізити ТзОВ «Євроленд»: телефон: (0352) 29-79-62; факс: (0352) 29-79-16;

ТзОВ «Євроленд» - підприємство, яке веде повну переробку деревини від лісозаготівлі і оброблення хлестів, випуску товарних пиломатеріалів, клеєної фанери, меблевих щитів, виробів деревообробки і високохудожніх меблів.

Основним виробництвом даного підприємства є виробництво фанери товщиною від 3 до 20 мм, гнотоклеєних і плосоклеєні заготовки, струганий шпон.

Продукція підприємства добре відома в Україні, на ближньому і далекому зарубіжжі.

До складу ТзОВ «Євроленд» входять:

- фанерний цех;
- меблевий цех;
- цех м'яких меблів;
- деревообробний цех.

Сьогодні ТзОВ «Євроленд» - багатогалузеве підприємство. Основними видами діяльності товариства є:

- лісозаготівля, лісопиляння і обробка деревини, продукція виробничо-технічного призначення;

- випуск продукції народного споживання;
- оптова та роздрібна торгівля даними товарами;
- торгово-закупівельна діяльність;
- маркетинг та посередницька діяльність;
- надання транспортних послуг підприємствам, організаціям та населенню.

Основний фанерний цех підприємства складається з наступних ділянок:

1. Ділянка луцення та рубки шпону на форматні листи;
2. Ділянка сушіння шпону;
3. Ділянка по сортуванню шпону;
4. Ділянка ремонту шпону;
5. Ділянка по склеюванню шпону;
6. Ділянка по склеюванню фанери;
7. Ділянка обрізки фанери;
8. Ділянка із сортування фанери;
9. Ділянка по шліфуванню фанери;
10. Ділянка маркування та упаковки.

Основна продукція підприємства:

1. Шпон, що виготовляється з деревини берези та вільхи.
2. Фанера марки ФК, що виготовляється з деревини хвойних і листяних порід (переважно береза і вільха). Формат листа фанери: довжина 1530 мм, ширина 1530 мм, товщина від 5 до 25 мм (ДСТУ 3918.1 - 96 і ДСТУ 3918.2 - 96).

Основні постачальники фанерної сировини – це лісгоспи Тернопільської області та сусідніх Львівської та Івано-Франківської областей.

Карбамідоформальдегідна смола КФ-МТ-15, що застосовується для приготування клею, купується у ТОВ «КАРПАТСМОЛИ». Хлористий амоній поставляється Городенківським підприємством «Азот».

Загальні відомості з економіко-господарської діяльності ТзОВ «Євроленд» на 01.01.2019 року: кількість працюючих - 355 осіб.

Статутний капітал підприємства становить 1500 тис. грн. Характеристика майна: Всього активів - 91598 тис.грн., необоротні активи - 72655 тис.грн., поточні активи (оборотні кошти підприємства) - 18945 тис.грн., засобів в запасах товарно-матеріальних цінностей - 8345 тис. грн.. Загальна сума зовнішніх зобов'язань становить 7180 тис.грн. Характеристика прибутковості діяльності: Виручка від реалізації (без ПДВ) становить 38900 тис.грн., чистий прибуток (прибуток після оподаткування) - 4278 тис.грн.. Характеристика ліквідності: коефіцієнт загальної ліквідності - 3,683; коефіцієнт абсолютної ліквідності - 0,412. Характеристика фінансової стійкості: Співвідношення власного і позикового капіталу - 16,382; коефіцієнт автономії (власний капітал / всього пасивів) - 0,943. Характеристика рентабельності: Рентабельність всього капіталу - 11,7%, рентабельність власного капіталу - 12,8%.

В аналізованого підприємства є конкуренти в районних центрах Тернопільської області, але завдяки якості продукції і її відповідності сучасним вимогам підприємство ще поки втримує лідируючі позиції по реалізації своєї продукції, але йому необхідні кошти на подальший розвиток в даній галузі економіки, на закупівлю нового, більш потужного і сучасного обладнання, матеріалів, на навчання та підвищення кваліфікації працівників. В 2019 році однією з головних стратегічних цілей підприємства ТзОВ «Євроленд» є його вихід в інвестиційний сектор бізнесу.

2.2. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства

В даному підрозділі оцінимо інвестиційну привабливість ТзОВ «Євроленд». Джерелом інвестування є кредитна організація. Для оцінки можливості інвестування в розвиток ТзОВ «Євроленд» необхідно з'ясувати, чи здатне дане підприємство освоїти джерела фінансування даних інвестицій. Слід точно оцінити фінансовий стан підприємства.

У зв'язку з цим потрібно провести фінансовий аналіз, тобто вивчити фінансовий стан (ФСП) та фактори його формування з метою оцінки ступеня

фінансових ризиків і прогнозування рівня капіталу. Для аналізу використовуємо дані таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Вихідні дані для аналізу фінансових показників ТзОВ «Євроленд»
за 2017-2018 рік, тис.грн.

Умовне позначення показника	Назва показника	2017	2018	Спосіб розрахунку, № рядка балансу
1	2	3	4	5
F	Основні засоби та інші необоротні активи	79944	72654	P.1100
TA	Поточні (оборотні) активи	7683	18945	P.1200
Z	Запаси та витрати	2523	9575	P.1210+P.1220
Ra	Грошові засоби та інші активи	5159	9369	P.1200-(P.1210 +P.1220)
d	Грошові засоби та короткострокові фінансові вкладення	1146	2116	P.1240+P.1250
ra=Ra-d	інші оборотні активи	4016	7256	P.1230+P.1260
Двз	Джерело власних засобів	79771	86328	P.1300
K	Кредити, запозичені засоби	7856	5271	P.1400+P.1500
Rp	Розрахунки та інші пасиви	4016	5146	P.1520+P.1550
Kt	Короткострокові кредити та займи	3700	0	
KT	Довгострокові кредити та займи	0	0	
Ko	Займи та заборгованість, не погашена в термін	-	-	

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5
ЛА	Легко реалізуємі активи	7360	25159	P.1240+P.1250 +P.1230+P.121 0+P.1210+ P.1260-P.217- P.214
ВБ	Валюта балансу	87625	91597	С.1700

З вище перерахованих пунктів за відповідними формулами з використанням 1С бухгалтерії нами зроблені наступні розрахунки:

а) загальна або попередня платоспроможність (Пс):

$$Пс (2017.p.) = 7683 - 7854 = -171;$$

$$Пс (2018.p.) = 18945 - 5269 = 13672;$$

$$\text{Мінімальне значення } Пс (\text{min}) = ПА * 10 / 100 = 18945 * 10 / 100 = 1894,5.$$

Таким чином, можна зробити висновок, що платоспроможність підприємства зміцнюється в порівнянні з минулим роком. Так як платоспроможність не менше мінімального значення, це означає, що підприємство здатне вчасно погасити свої зобов'язання.

б) уточнене платоспроможність (Псу):

$$Псу (2017.p.) = 7360 - 7856 = -496;$$

$$Псу (2018.p.) = 25159 - 5271 = 19889;$$

Значення уточненої платоспроможності також зростає на протязі аналізованого періоду;

в) чистий оборотний капітал (ЧОК):

$$\text{ЧОК (2017.p.)} = 7683 - (3703 + 4016) = -34;$$

$$\text{ЧОК (2018.p.)} = 18945 - 5146 = 13798.$$

Що означає, підприємство стабільне та розширюється.

г) коефіцієнт покриття залученого капіталу (Кп).

Для визначення даного показника необхідно розрахувати значення ПА* – поточних активів за виключенням витрат майбутнього періоду та інших оборотних активів:

$$\text{ПА}^*(2017.p.) = 7683 - 106 - 0 = 7578;$$

$$\text{ПА}^*(2018.p.) = 18945 - 61 - 81 = 18805;$$

$$\text{Кп}(2017.p.) = 7578 / 7856 = 0,97;$$

$$\text{Кп}(2018.p.) = 18805 / 5271 = 3,58.$$

Якщо $\text{Кп} > 1$, тобто готівкові оборотні кошти більше позикових коштів, то підприємство в принципі може розрахуватися з усіма своїми кредиторами. Високі значення даного коефіцієнта свідчать про зайве відволікання власних коштів в оборот, що говорить про нераціональне їх використання - власний капітал повинен працювати і приносити прибуток, з як платіжних засобів доцільніше використовувати позикові кошти.

Таким чином, у аналізованого підприємства ТзОВ «Євроленд» готівку оборотні кошти менше позикових коштів і організація не зможе розрахуватися з усіма своїми кредиторами.

Далі проаналізуємо коефіцієнти ліквідності активів підприємства. Коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює 3,69, більше норми, значить, організація користується дорогими власними активами. Досить високий, отже, це може бути пов'язано з уповільненням оборотності коштів, вкладених в запаси, з невиправданим зростанням дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює 0,43, є найбільш жорстким критерієм платоспроможності і показує, яку частину короткострокової заборгованості фірма може погасити найближчим часом.

Організація фінансово спроможна і кредитоспроможна. Має хороші платіжні можливості за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Проаналізуємо показники фінансової стійкості підприємства.

Проаналізуємо показники інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» по методикам наведеним в першому розділі, використовуючи вихідні дані, наведені в таблиці 2.1.

З отриманих значень слідує, що: ймовірність банкрутства ТзОВ «Євроленд» низька, що дозволяє залучити інвесторів.

Коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів (2017р) дорівнює 0,12; (2018р) 0,07 означає, що підприємство має досить хороше фінансове становище.

Таблиця 2.2

Показники, що характеризують інвестиційну привабливість ТзОВ «Євроленд»

Показник	Значення	Значення
1	2	3
1. Структура джерел формування активів, %:		
• власні джерела;	90,15	94,26
• запозиченні;	9,85	5,74
• структура складу активів.	100	100
2. Необоротні активи (основний капітал):		
• поточні активи (оборотний капітал);	7683 тис.грн.	18945 тис.грн.
• матеріальні оборотні засоби;	2523 тис.грн.	9575 тис.грн.
• грошові засоби та розрахунки	5161 тис.грн.	9371 тис.грн.

Продовження таблиці 2.2.

1	2	3
3. Платоспроможність та фінансова стабільність: • коефіцієнти поточної ліквідності; • коефіцієнти співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості; • коефіцієнти маневреності власних засобів; • коефіцієнти забезпеченості власними оборотними засобами;	2,77 0,12 0,24 0,53	3,69 0,07 0,18 0,42
4. Прибутковість та оборотність активів (капіталу): • прибутковість загальних активів, %; • прибутковість продаж продукції, %; • коефіцієнт оборотності загальних активів; • коефіцієнт оборотності оборотних активів; • коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.	4,8 1,15 1,23 1,19 1,29	5,3 1,26 1,25 1,16 1,25

З отриманого значення коефіцієнта маневреності (2017р) 0,24; (2018р) (0,18) слідує, що в основному застосовуються орендовані основні фонди, що дає підприємству достатньо можливості для маневреності.

Коефіцієнт інвестування (1,20) хороший, отже, підприємство життєздатне при вилученні з його діяльності всіх позикових коштів.

Таким чином, аналізуючи дані ТЗОВ «Євроленд», можна відзначити наступне:

- баланс підприємства не має гарної структури (на протязі досліджуваного періоду відбувається зростання кредиторської заборгованості, що є негативним фактором для підприємства);

- за показниками ліквідності можна судити про тенденції, що намітилася до поліпшення платоспроможності підприємства (під ліквідністю будь-якого активу розуміють здатність його трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена; чим коротше період, тим вища ліквідність даного виду активів);

- як на початок, так і на кінець звітного періоду підприємство знаходиться в нестійкому фінансовому положенні, хоча існує реальна можливість вийти з цього стану (відносні показники фінансової стійкості виявили тенденцію до поліпшення фінансової стійкості).

Рисунок 2.1 - Структура формування активів підприємства

2.3. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства

Оцінка рівня інвестиційної привабливості буде проводитися відповідно до методики, розглянутої в першому розділі. Розрахунки будуть проводитися на основі отриманої бухгалтерської фінансової звітності, слід зауважити, що з кількох складових інформації, відображеної в електронних джерелах (річні звіти і щоквартальні звіти ТзОВ «Євроленд») і на офіційному сайті відсутня. Тому якісні (не фінансові показники) будуть оцінені по максимальному балу (виходячи з наявної інформації в зазначених джерелах) мінус 10% -а похибка на відсутність всієї необхідної фінансової інформації. В загальній сумі за даною методикою становить 19,8 балів.

Перейдемо до аналізу таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Фінансово-економічні показники діяльності ТзОВ «Євроленд»
за 2017-2018 рр. (в тис. грн.).

Роки	Чистий прибуток	Прибуток з продажів	Виручка з продаж	Дебіторська заборгованість	Собівартість	Фонд ЗП
2017	110	1400	20120	6460	18500	2300
2018	130	1700	21250	10640	19310	3900

Розрахуємо темпи росту показників в таблиці - 2.4

Таблиця 2.4

Темпи росту фінансово-економічних показників ТзОВ «Євроленд» (в %).

Роки	Чистий прибуток	Прибуток з продажів	Виручка з продаж	Дебіторська заборгованість	Собівартість	Фонд ЗП
2017	max	121,44	105,98	164,72	104,39	169,58
2018	107,68	232,95	94,32	136,57	82,56	69,24

Сформуємо динамічні ряди і розрахуємо коефіцієнт кореляції в табл. 2.5

Фактичні динамічні ряди показників фінансово-економічної діяльності
підприємства

Показники	ЧП	ПП	ВП	ДЗ	СВ	ФЗП	Коефіцієнт кореляції
Нормативний ряд показників	1	2	3	4	5	6	X
2017 рік	3	4	5	2	5	1	-0,27
2018 рік	1	3	4	2	6	5	0,72

На основі отриманих даних, можна зробити висновок про те що стратегічна ефективність ТзОВ «Євроленд» не є ефективною, більш того, спостерігається погіршення динаміки в 2018р. Найбільший розрив - між фактичним і нормативним рангами показника «Прибуток від продажів», при цьому розрив в рангах практично відсутній за таким показником, як «Виручка від продажів», отже, можна припустити і це підтверджується, що значну питому вагу в структурі витрат займає: собівартість. Оцінка стратегічної ефективності ТзОВ «Євроленд» дана на основі запропонованих в таблиці 2.5 критеріїв, 2 бали.

Перейдемо до спеціального розділу методики і розглянемо загальну ефективність діяльності підприємства в таблиці - 2.6

Таблиця 2.6

Локальні елементи індексної матриці ефективності діяльності

ТзОВ «Євроленд».

B_j	Прибуток від продажів (П)	Виручка від продажів (В)	Оборотні активи (ОА)	Основні засоби (ОЗ)
A_i				
(П)	1			
(В)	0,57	1		
(ОА)	0,75	1,35	1	
(ОЗ)	0,88	1,59	1,19	1

На основі отриманих даних розрахуємо коефіцієнт ефективності і отримаємо значення в 1,0495. Згідно таблиці, дане значення потрапляє в діапазон з найвищою оцінкою в 5 балів і що говорить про ефективну діяльність підприємства. Далі оцінимо пропорційність економічного зростання підприємства на основі таблиці - 2.8.

Таблиця 2.8.

Темпи зростання фінансово економічних показників підприємства.

Показник	Темпи росту показника	
	2017	2018
Чистий прибуток	107,68	314,28
Прибуток від продажів	232,95	85,87
Виручка від продажів	94,32	152,41
Активи	116,02	105,54
Середньорічна величина запозиченого капіталу	116,36	95,38
Середньорічна короткотермінова кредиторська заборгованість	139,47	166,27
Темп росту середньорічної дебіторської заборгованості	136,57	98,08

Далі проведемо оцінку ділової активності підприємства та проаналізуємо фінансові результати компанії в таблиці 2.9

Таблиця 2.9.

Показники якості прибутку, по даним підприємства

Сигнальні показники	Формула розрахунку	Значення		Оцінка
		2017	2018	
1	2	3	4	5
Рентабельність продажів	Прибуток з продажів / Виручку з продажів	19,78%	11,13%	Погіршення, недивлячись на ріст показника

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5
Динаміка чистої рентабельності	Чистий прибуток / Виручка від продажів	0,68%	1,45%	Незначне покращення якості прибутку
Виробничий леверідж	Темп приросту прибутку від продажів / Темп приросту об'єму продажів	2,48	0,57	Значні ризики
Фінансовий леверідж	Темп приросту чистого прибутку / Темп приросту прибутку від продажів	0,46	3,67	Суттєвий ріст, вказує на погіршення якості прибутку, ріст фінансового ризику
Співвідношення власного та запозиченого капіталу	ВК / ЗК	0,77	0,65	Зниження вказує на погіршення якості прибутку

За отриманими даними оцінюємо якість прибутковості підприємства у два бали.

Зведемо дані отриманих оцінок в таблиці 2.10

Таблиця 2.10.

Зведена таблиця оціночних критеріїв

Показник	Оцінка в балах	Ваговий коефіцієнт	Підсумкова оцінка (2*3)
1	2	3	4
Загальна ефективність	5	0,2	1,0
Пропорційність росту	4	0,2	0,8

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4
Операційна, фінансова, інвестиційно-інноваційна активність	2,4	0,4	0,96
Якість прибутку і динаміка чистих активів	2,1	0,2	0,42
Всього	13,5	X	3,18
Максимальна сума	20	X	5
Середній бал	3,38	X	X

Аналіз даних таблиці - 2.10 дозволяє зробити висновок про те, що на основі запропонованих критеріїв інвестиційна привабливість ТЗОВ «Євроленд» оцінюється в 3,18 бала, що відповідає рівню середньої привабливості.

Підіб'ємо підсумки в таблиці - 2.11 по всіх оцінюваних критеріям:

Таблиця 2.11

Інтерпретація результатів

Зміст	Оцінка в балах	max бал
1	2	3
Загальний розділ		
Сумарний бал по оцінці якісних показників	19,9	23
Оцінка стратегічної ефективності	3	5
Сума балів по загальному розділі	22,9	28
Спеціальний розділ		
Пропорційність економічного росту	3	5
Операційна, фінансова, інноваційно-інвестиційна активність	2,6	5
Якість прибутку, динаміка чистих активів	3	5

Продовження таблиці 2.11

1	2	3
Сумарний бал (на основі вагових коефіцієнтів)	3,4	5
Підсумкова оцінка інвестиційної привабливості	26,3	33

Отже, розрахуємо підсумковий коефіцієнт інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд». Виходячи з контрольного розділу методики, даний коефіцієнт для підприємства складе 0,64, що на основі критеріїв зазначених у таблиці - 2.11, відповідає задовільному рівню інвестиційної привабливості.

2.4. Перспективи та можливі джерела розвитку підприємства та необхідність підвищення його інвестиційної привабливості

В даному підрозділі розглянемо і проаналізуємо перспективи та можливі джерела розвитку ТзОВ «Євроленд» і необхідність підвищення його інвестиційної привабливості.

Перед підприємствами природокористування стоїть багато питань, відчувається гостра нестача інформації про споживачів - чого хочуть споживачі, яка продукція буде більш затребуваною. Кожне підприємство по використанню природних ресурсів намагається відповісти на ці питання самостійно. Проводяться дослідження і аналіз отриманої інформації. На підставі цих досліджень ТзОВ «Євроленд» прийшло до висновку, що сьогодні потреба населення Тернопільської області, і всього Західного регіону в якісних матеріалах виготовлених з деревини та її похідних дуже висока, і до її задоволення ще дуже далеко. Щоб підвищити привабливість своєї продукції на ринку деревоматеріалів, ТзОВ «Євроленд» при виробництві нового товару збільшує загальний обсяг пропозицій на ринку, у людей з'явився більш

широкий вибір. Практично всі мебельні фабрики прагнуть виробляти меблі з якісної фанери, шпону та пиломатеріалів, тому необхідно виробляти не тільки вигідну за ціною продукцію, але і більш якісну, ніж у конкурентів. Підприємство ТзОВ «Євроленд» за останні роки виробила своє розуміння того, що таке «Якісні деревоматеріали», ціна на продукцію яких має бути досить прийнятною, що в значній мірі залежить від сировини.

Проблема ефективного використання сировини є однією з найважливіших проблем для будь-якого підприємства, особливо для тих що використовують природні ресурси. До такої продукції, що містить значну частку сировини, належить і фанера, питома вага деревини в матеріаломісткості даної продукції становить понад 50%. Отже, питання, що пов'язані з визначенням джерел відходів та втратою деревини, з рекомендаціями щодо зниження затрат даної сировини, а також пошук компромісних рішень при використанні колод різних розмірів для випуску фанери високих сортів є важливим для будь-якого деревообробного підприємства.

На даний час поряд з проблемою, яка пов'язана з погіршенням якості отриманої сировини, також гостро постає проблема значного зносу обладнання, яка тягне за собою погіршення якості виробничого процесу обробки деревини, нестійкість режимів даної обробки і, як наслідок, значні затрати сировини та інших ресурсів.

Деревина, як сировина, що надходить на дане підприємство, є визначником технології виготовлення фанери, її складу, кількості та типу обладнання, організації праці і всього виробничого процесу в цілому, а також типів та економічних показників. У свою чергу, затрати деревини на виробництво 1 м³ фанери за умов існуючого технологічного процесу з його випадковим характером виробництва визначається цілим рядом характеристик деревини, якістю підготовки фанерних заготовок та технологіями їх обробки, що використовуються у фанерному виробництві.

Зростання затрат сировини при виробництві фанери можна пояснити наступними чинниками:

- відсутність системи оцінки впливу сукупності сортоутворюючих браків на якість кінцевої продукції виробництва;
- відсутність сучасних технічних засобів для виявлення та аналізу сортоутворюючих браків деревини;
- зміна характеристик наявних сировинних ресурсів для виробництва фанери. А саме таких як, зменшення середнього діаметра деревини, що поставляється на виробництво на 10-20 мм, середня питома вага сировини 1-го сорту на 3-4%, а 2-го сорту на 10-15%; збільшилися поставки тонкоміра до 15%, також в рахунок фондів фанерної сировини на деревообробні підприємства почали поставляти тирсу. Все це призвело до збільшення затрат фанерної сировини при виробництві 1 м³ фанери.

Оцінюючи технологічний процес виготовлення фанери з точки зору технічної бази виробництва, варто звернути увагу на такі показники, як рівень технічного оснащення та стабільність технологічних операцій, що виконуються на даному виробництві. Якщо перше базується на прогресивності технічних рішень, що закладені в устаткування, то друге - збереження сталості показників якості товару (товщина та різнотовщинність шпону, ширина і довжина форматних аркушів шпону, вологість і т.д.) на протязі інтервалу часу використання даної продукції.

Ще однією важливою операцією технологічного процесу виготовлення фанери є її лущення. Центрувально-завантажувальний пристрій луцильного верстата є одним з тих видів оснащення, за яким визначається рівень технічності та технологічності виробництва лущеного шпону. В сучасних умовах виробництва центрування заготовки здійснюють по трьох точках, що лежать на сторонах описаного трикутника, або по чотирьох точках, які лежать на сторонах прямокутника. Основним недоліком таких пристроїв є значна похибка при знаходженні економічної осі заготовки. При цьому зони заготовки,

що використовується як база для центрування, не є оптимальною, що додатково знижує коефіцієнт використання деревини на 2,0-3,0%.

Підвищення точності центрування можна досягнути лише за наявності повної інформації про переріз деревини по її довжині, що дозволяє визначити оптимально економічну вісь максимального за обсягом вписаного в неї циліндра.

Тому найбільша кількість відходів деревної сировини (близько 30%) у вигляді олівців і рваного шпону припадає на виробництво лушеного шпону. Частина цих відходів залежить від якісних характеристик деревини та неточності центрування на верстаті, а друга частина від недосконалості лущильного верстата та організації виробництва. Крім цього 1,5-2,5% від всього обсягу шпону складають так звані організаційно-технічні затрати, величина яких залежить від стану обладнання, кваліфікації працівників і т.д. Організаційні причини також визначають і наявність в листах фанери сирого шпону до 35% тріщин із всього загального числа.

Стабільність операцій по рубці шпону також, як і операцій з лушення, визначають параметри механічної обробки та якісні характеристики деревини, а також характерні чинники тільки для даної операції механічної обробки - постійність робочого циклу рубки. Останній визначає величину похибки ширини одержуваного форматного листа.

Відходи деревини існують також і після сушіння фанери через утворення кускового шпону. Причини їх утворення різні - стан обладнання, динаміка та рівномірність процесу сушіння, якісні характеристики деревини, точність розташування листа шпону на роликах і т.д. Іншим важливим чинником утворення кускового шпону під час його сушіння є відсутність сортування шпону за вологістю після його рубки на стрічки. В результаті чого підприємство змушене встановлювати максимально допустимі режими сушіння, що спричиняє утворення листів шпону з так званою "нульовою"

вологістю, що мають високу крихкість, що призводить до утворення тріщин та розривів аркушів.

Нераціонально використовується фанерна сировина і в останній фазі виготовлення фанери. Починається це з визначення сортів шпону. За даними досліджень з кожної, отриманої в процесі виробничого сортування, партії шпону певного сорту відповідає вимогам ДСТУ для цього сорту менше половини всієї кількості листів: сорт Е - 24,8%, сорт І - 27,1%, сорт ІІ - 27,7 %, сорт ІІІ - 48,2% (для порівняння по ТзОВ «Євроленд» відповідно в середньому 5%, 7,5%, 15%, 22%). В окремих випадках причинами перепадів сортності шпону може бути наявність тріщин і дефектів луцення, які визначаються рівнем технічного оснащення та організацією виробництва.

Для того щоб отримати фанеру з високими механічними показниками при врахуванні поля розсіювання розмірів шпону за товщиною, потрібно враховувати неточність виготовлення плит пресу, щільність та вологість шпону, марку клею, також потрібно забезпечити тиск пресування в межах 1,9-2,6 МПа. В таких випадках відбуваються безповоротні втрати деревини, так зване спресування.

На фанерних підприємствах для обліку втрат деревини використовують такий показник, як питома витрата фанерної сировини на виробництво 1 м³ сирого та сухого шпону чи фанери. Незважаючи на те, що даний показник не дозволяє оцінити якісні характеристики деревини та шпону, він, тим не менше, дає можливість зробити кількісну оцінку виробництва, тобто технологічність виробництва та виробничі кількісні виходи. Перший дає можливість охарактеризувати кількість продукції, яку отримують в результаті переробки фанерної сировини за прийнятими технологіями, другий - фактичну кількість продукції, яку можна отримати з врахуванням не тільки технологічних, а й виробничих втрат та відходів.

На ТзОВ «Євроленд» в порівнянні з іншими підприємствами потрібно відмітити високу енергоємність технологічного процесу через використання на

ньому відкритих пропарювальних басейнів, дорогого тепла від міської мережі та неекономічних енерго неефективних роликів сушарок з паровим обігрівом. Крім цього, відсутня система обліку поступлення сировини, відсутній автоматичний контроль за режимами ГТО, а також використання луцильних верстатів, які не забезпечують стабільність режимів обробки внаслідок їх повного зношення, що тягне за собою підвищення витрат сировини. Ми провели аналіз затрат сировини і на їх основі пропонуємо наступні рекомендації:

- автоматизувати облік сировини за допомогою вагового способу визначення обсягів партії сировини, що надходить на виробництво;
- автоматизувати контроль параметрів режиму ГТО;
- замінити луцильні верстати на більш точні фінської фірми «Raute»;
- замінити сушилні камери на роликові з сопловим піддувалом «Babkok»;
- автоматизувати процес сортування шпону та фанери;
- автоматизувати складання пакетів та пресування фанери.

Таким чином, вище перераховані пропозиції допоможуть ТзОВ «Євроленд» перейти на новий рівень розвитку своєї діяльності.

Розглянемо основні параметри підвищення інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» для отримання кредитних ресурсів.

Існують три основні складові для прийняття позитивного рішення при визначенні отримання кредитних ресурсів:

- перспективи: розглядаються обсяги зростання виручки. Даний показник показує, на скільки підприємство розвивається і працює. Розглянемо виручку від реалізації в 2018 році: виручка від реалізації на початок 3 кварталу зросла на 110 відсотків, на початок 4 кварталу зростання виручки склало ще 68 відсотків. Дана динаміка показує позитивну тенденцію для отримання і погашення кредиту.

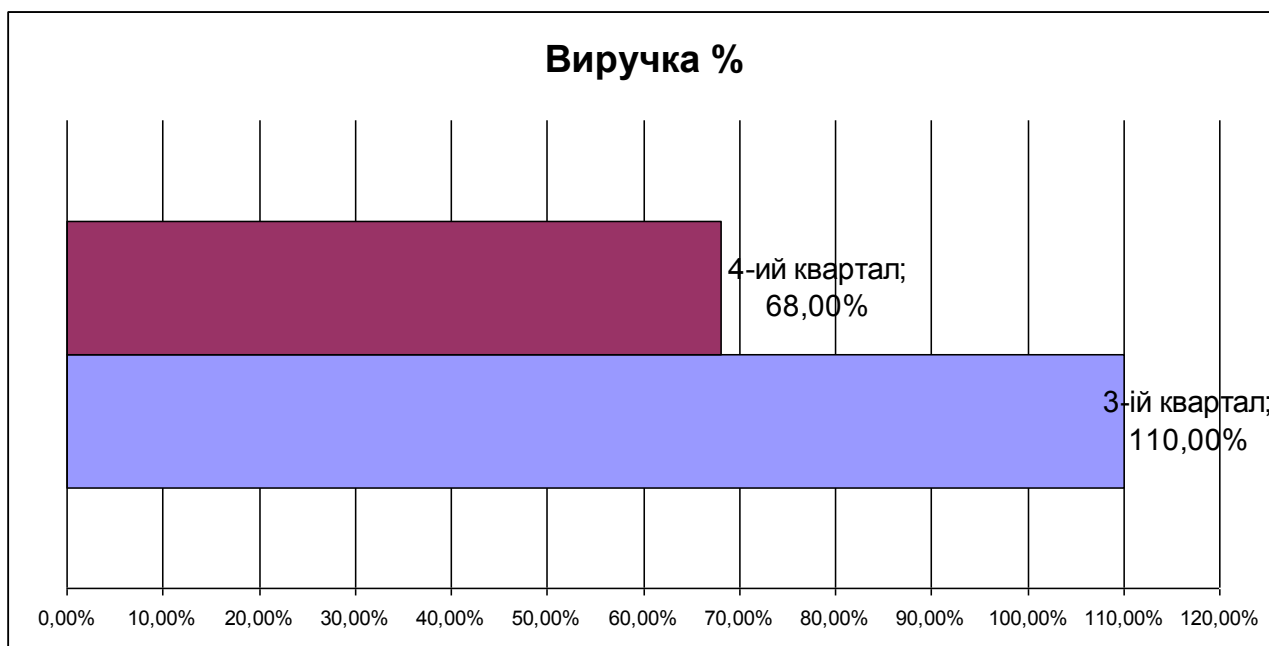

Рисунок 2.2 – Об'єм виручки

- Розглянемо динаміку собівартості, від якої на пряму залежить чистий прибуток: протягом 2018 року собівартість збільшилася на 267 відсотків, що показує збільшення витрат виробництва. Відповідно до звітності можна побачити збільшення обсягу пропозицій на 1 квітня 2018 року по відношенню до початку року: зростання обсягу пропозицій збільшилося на 6 відсотків, і вже на кінець звітного періоду дане зростання склало 46 відсотків;

- можливості: до можливостей можна віднести основні засоби та оборотні кошти. Розглядаючи основні засоби можна побачити, що вартість основних засобів за рік знизилася на 10 відсотків, але в той же час відбулося значне зростання оборотних активів на 148 відсотків. Основні фонди підприємства в основному складаються з машин і обладнання, так як основним видом діяльності є виробництво. Основні фонди підприємства використовуються на повну потужність, що є позитивною тенденцією. Вартість майна за звітний період збільшилася на 3973 тис.грн., що пояснюється зростанням незавершеного будівництва. Постійні (необоротні) активи на кінець року склали 72654 тис.грн., або 79,33% вартості майна, що майже в чотири рази перевищує вартість поточних активів, які на кінець року склали 18945 тис.грн., або 20,69%

вартості майна підприємства. Як було сказано раніше, це обумовлено зростанням будівництва, в результаті чого у підприємства значно збільшилася частка незавершеного будівництва, а також в результаті придбання основних фондів (машини і обладнання).

Проведемо тепер аналіз виробничого потенціалу підприємства таблиця 2.12, за методикою, запропонованою в першому прозділі.

Таблиця 2.12

Аналіз виробничого потенціалу ТзОВ «Євроленд»

Показник	На початок 2017, тис.грн.	На кінець 2018, тис.грн.	Темпи росту, %	Зміни, тис.грн.
Основні засоби	79944	72649	-91,1	-7294
Виробничі запаси	1063	7798	733,1	6735
Незавершене виробництво	64	171	262,5	107
Готова продукція	771	171	262,5	103
Виробничий потенціал:				
1) тис. грн.	81841	80913	98,98	-929
2) в % до майна	93,5%	88,4%	-	-5,2%

Як впливає з даних таблиці 2.12, виробничий потенціал ТзОВ «Євроленд» за аналізований період знизився на 929 тис. грн. Зниження відбулося в основному за рахунок зменшення основних засобів (знос обладнання, машин і механізмів і так далі). Частка виробничого потенціалу в

майні підприємства знизилася на 5,2%, тобто трохи знизилася можливість розширення будівництва.

г) ринок збуту є самим значним фактором у всій діяльності підприємства, так як виробництво є пріоритетною діяльністю організації. Ринок збуту продукції на пряму залежить від попиту на деревообробні матеріали. У свою чергу можна зробити висновок, так як в Тернопільській області відкриваються нові місця, збільшується чисельність населення, це на пряму пов'язане зі збільшенням попиту на продукцію підприємства. Відповідно, збільшився і обсяг пропозиції в порівнянні з минулим роком. Стабільність на ринку так само на пряму пов'язане з використанням власних коштів. Власні кошти ТзОВ «Євроленд» використовуються в повному обсязі, що підтверджує збільшення чистого прибутку підприємства.

Таким чином, можна зробити висновок, що у підприємства виробничий потенціал в динаміці має тенденцію до зниження.

Висновок до другого розділу

ТзОВ «Євроленд» - підприємство, яке веде повну переробку деревини від лісозаготівлі і оброблення хлестів, випуску товарних пиломатеріалів, клеєної фанери, меблевих щитів, виробів деревообробки і високохудожніх меблів. Основним виробництвом підприємства є виробництво фанери товщиною від 3 до 20 мм, струганий шпон.

Платоспроможність підприємства зміцнюється в порівнянні з минулими роками. Так як платоспроможність не менше мінімального значення, це означає, що підприємство здатне вчасно погасити свої зобов'язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює 3,69, більше норми, значить, організація користується дорогими власними активами.

Організація фінансово спроможна і кредитоспроможна. Має хороші платіжні можливості за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Ймовірність банкрутства ТзОВ «Євроленд» низька, що дозволяє залучити інвесторів.

Коефіцієнт інвестування (1,20) хороший, отже, підприємство життєздатне при вилученні з його діяльності всіх позикових коштів.

Підсумковий коефіцієнт інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» складе 0,64, що відповідає задовільному рівню інвестиційної привабливості.

На ТзОВ «Євроленд» висока енергоємність технологічного процесу через використання на ньому відкритих пропарювальних басейнів, дорогого тепла від міської мережі та неекономічних енерго неефективних роликів сушарок.

Для зниження затрат сировини потрібно:

- автоматизувати облік сировини;
- замінити луцильні верстати на більш точні фінської фірми «Raute»;
- замінити сушильні камери на роликові;
- автоматизувати процес сортування шпону та фанери;
- автоматизувати складання пакетів та пресування фанери.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПО ПІДВИЩЕННЮ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

3.1. Рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості даного підприємства

В попередньому розділі нами була дана коротка оцінка рівня інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд», на основі ряду критеріїв. За даними даної оцінки було встановлено, що дане підприємство немає хорошого фінансового стану, а тому і рівень його інвестиційної привабливості є низьким. Для підвищення рівня інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» на нашу думку потрібно підвищити його рівень фінансового стану та покращити його виробничі фонди. Це можна зробити залучивши довгострокових інвесторів на підприємство. Для залучення інвесторів необхідно:

- розробити довгострокову стратегію розвитку підприємства;
- розробити бізнес-план;
- провести заходи з реструктуризації основного виробництва.

Стратегія - це генеральний план розвитку підприємства, який розробляється на термін від 3 до 5 років. В стратегії описуються основні цілі як підприємства в цілому, так і його функціональних напрямків діяльності і систем виробництва, збуту, маркетингу та ін. Визначаються основні цільові кількісні та якісні показники. Для потенційних інвесторів стратегія повинна демонструвати бачення підприємством своїх довгострокових перспектив та відображати адекватність менеджменту підприємства умовам його роботи (як внутрішнім, так і зовнішнім). Як правило інвестори не розглядають локальні проекти підприємства, незважаючи навіть на їх хороші показники, оскільки такі проекти не пов'язуються із загальною концепцією розвитку підприємства. Однак якщо за допомогою стратегії вдавалося довести, що реалізація локальних проектів є доцільною для підприємства в цілому, рішення про фінансування підприємства приймалося позитивно. Але звичайно найбільше значення для

інвесторів має наявність чіткої стратегії в довгостроковому розвитку підприємства.

Маючи довгострокову стратегію розвитку, підприємство переходить до розробки бізнес-плану. У бізнес-плані докладно і детально розглядаються всі аспекти діяльності, обґрунтовуються обсяги необхідних інвестицій. План грошових потоків, що розраховується в бізнес-плані, дає інвестору чітку уяву про здатність підприємства повернути йому позикові кошти та виплатити відсотки. Для власників, які інвестували кошти у своє підприємство бізнес-план дає можливість оцінити вартість підприємства і, відповідно, оцінити вартість капіталу, вкладеного в підприємство, і обґрунтувати потенціал його розвитку.

Одним з найскладніших заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства природокористування є проведення його реструктуризації. Повна програма реструктуризації включає сукупність заходів щодо комплексного приведення діяльності підприємства у відповідність до умов ринку та виробленою стратегією його розвитку. Реструктуризацію проводять за такими напрямками:

1. Реформування акціонерного капіталу. Оптимізація структури капіталу – його дроблення або консолідація. Результатом подібних дій є підвищення керованості підприємством або групою підприємств.

2. Зміна організаційної структури чи методів управління. Таке реформування націлено на вдосконалення процесів управління ефективно діючого підприємства. Реструктуризація системи управління підприємством включає в себе:

- виділення деяких напрямків бізнесу в окремі юридичні особи, та інші форми зміни організаційної структури;
- знаходження та усунення зайвих ланок в процесі управління;
- введення в процеси управління відсутніх ланок;
- налагодження інформаційних потоків в донесені управлінської інформації;
- інші супутні заходи.

3. Реформування активів. Сюди входить: реструктуризація майнового комплексу, реструктуризація довгострокових фінансових вкладень і реструктуризація оборотних активів. Дана реструктуризація підприємства передбачає будь-яку зміну структури його активів в зв'язку з продажем зайвих чи придбанням необхідних активів, оптимізацію короткострокових і довгострокових фінансових вкладень, запасів, дебіторської заборгованості.

4. Реформування виробництва. Такий напрямок реструктуризації націлений на вдосконалення виробничих систем підприємства. Метою такої реструктуризації є підвищення ефективності виробництва товарів; підвищення їх конкурентоспроможності, розширення їх асортименту чи перепрофілювання виробництва. Дана реструктуризація включає наступні заходи:

- зняття з виробництва нерентабельної продукції, якщо відсутні реальні інвестиційні проекти по зниженню затрат, чи відбувається зростання конкурентоспроможності продукції;

- розширення випуску та реалізації вигідної продукції;

- освоєння нової комерційно перспективної продукції;

- інші заходи.

Комплексна реструктуризація підприємства природокористування як правило включає в себе комбінацію перелічених заходів.

Отже, рекомендації по підвищенню інвестиційної привабливості підприємства є досить чітко визначеними, хоча їх реалізація є досить складний процес. Вони дозволяють підприємству сформулювати програму заходів для підвищення своєї інвестиційної привабливості, враховуючи свої індивідуальні особливості та сформовану кон'юнктуру ринків капіталу. Реалізація таких рекомендацій дозволить прискорити залучення фінансового капіталу та знизити його вартість.

В таблиці 3.1. нами запропоновані наступні міроприємства, які можна застосувати для підвищення інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд».

Заходи по підвищенню інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд»

Результат заходів	Заходи
1. підвищення технічного рівня виробництва	Впровадження нових, прогресивних технологій, механізації та автоматизації виробничих процесів; поліпшення використання та застосування нових видів сировини та матеріалів; зміна конструкції та технічних характеристик виробів; інші чинники, які підвищують технічний рівень виробництва. Зниження собівартості може відбутися за рахунок вдосконалення та модернізації існуючого оснащення та технології. Зменшуються витрати і в результаті комплексного використання сировини, застосування економічних замінників, повного використання відходів у виробництві. Великий резерв має також вдосконалення продукції, зниження її матеріаломісткості і трудомісткості, зниження її маси.
2. зниження собівартості	Зміна організації виробництва, форм та методів праці; вдосконалення управління виробництвом та скорочення затрат на нього; поліпшення використання основних фондів; поліпшення матеріально-технічного постачання; скорочення транспортних затрат;
3. зниження поточних затрат	Вдосконалення обслуговування основного виробництва
4. зміна об'єму та структури продукції, що приведе до зменшення затрат, зміни номенклатури та асортименту продукції, підвищення її якості.	Збільшення об'єму виробництва його кількості на одиницю продукції зменшується, що приводить до зниження її собівартості

Збільшення обсягу випуску продукції веде до того, що прибуток підприємства також збільшується не тільки за рахунок зниження її собівартості, але і через збільшення кількості продукції, що випускається та реалізується. Отже, чим більший обсяг виробництва, тим за рівних умов буде більшою сума одержуваного підприємством прибутку.

Важливе значення в боротьбі за зниження собівартості продукції має дотримання підприємством суворого режиму економії на всіх ділянках його виробничо-господарської діяльності. Послідовно здійснюючи на підприємстві режим економії можна досягнути зменшення затрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скорочення затрат на обслуговування виробництва, ліквідувати затрати на брак та інші непродуктивні затрати.

Матеріальні затрати, в галузі природокористування займають велику питому вагу в структурі собівартості продукції, тому навіть незначні заощадження сировини, матеріалів, палива та енергії при виробництві такої продукції в цілому по підприємству дають значний ефект.

Підприємства природокористування мають можливість впливати на величину затрат матеріальних ресурсів, починаючи з процесу їх заготівлі. Сировина та матеріали входять у собівартість продукції по ціні їх придбання з урахуванням затрат на логістику, тому правильний вибір постачальників сировини та її об'єми впливають на її собівартість. Важливо забезпечити надходження матеріалів від таких постачальників, які знаходяться на невеликій відстані від підприємства, а також перевозити вантажі найбільш дешевим видом транспорту та максимальними об'ємами. При укладанні договорів на постачання сировини необхідно замовляти таку сировину, яка б за своїми розмірами та якістю точно відповідала плановій специфікації на сировину, намагатися використовувати більш дешеву сировину, не знижуючи в той же час якість продукції [54].

Основною умовою зниження затрат сировини та матеріалів на виробництво одиниці продукції є покращення конструкцій виробів та вдосконалення технології їх виробництва, використання прогресивних видів

матеріалів, впровадження технічно обґрунтованих норм затрат матеріальних цінностей.

Підсумовуючи вищесказане ми пропонуємо ТзОВ «Євроленд» вкласти інвестиції в проект з реконструкції цеху по виробництву фанери. Ми пропонуємо замінити діюче обладнання на більш продуктивне, що дозволить значно збільшити об'єм виробництва та зменшити затрати на сировину.

3.2. Економічне обґрунтування інвестицій

Запропонований нами проект реконструкції передбачає часткову заміну діючого устаткування фанерного цеху ТзОВ «Євроленд» на більш продуктивне, що дозволить значно збільшити об'єми виробництва. Річний випуск продукції до реконструкції складає 32,5 тис. м³ фанери в рік.

3.2.1. Розрахунок річного об'єму виробництва після реконструкції

Після реконструкції, враховуючи потужності нового обладнання передбачаємо збільшення об'ємів виробництва до 52,3 тис. м³ фанери в рік. Розрахунок товарної продукції представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок об'ємів виробництва та реалізації продукції

Назва продукції	Випуск продукції, м ³	Ціна за одиницю продукції, грн.	Реалізована продукція, тис. грн.
Фанера	53385,2	24061,0	12917,6

3.2.2. Капітальні вкладення на реконструкцію

Так як в результаті реконструкції ми не передбачаємо розширення будівлі цеху, то вартість будівлі в розрахунках не враховуємо, а будемо враховувати тільки вартість обладнання та його встановлення. Розрахунок затрат, пов'язаних з даною реконструкцією наведений в таблиці 3.3.

Розрахунок вартості устаткування

Назва устаткування	К-ть одиниць	Вартість оди- ниці, тис. грн.	Загальна вар- тість, тис. грн.
1	2	3	4
Лінія лущення «Raute»	3	2697	8091
Петлеукладчик	6	2,1	12,6
Луцильний верстат	3	70	210
Ножиці для рубки шпону	6	7,1	42,6
Сушарка	2	145	290
Сушка СУ-4	4	190	760
Лінія для склеювання	1	500	500
Гільотинові ножиці	4	15	60
Верстат для поклейки	2	90	180
Шпоночний верстат	8	11,5	92
Обрізний верстак	4	6,8	27,2
Пресс ДА4439	1	3000	3000
Вальці КВ-19	6	68,2	409,2
Пресс П714-П	5	2860	14300
Етажерки	6	65,1	390,6
Обрізний верстак	1	25	25
Шліфовальний верстат	1	3500	3500
Всього	34		31890,2
Демонтуємо			
Сушарку “Вярт”	2	145	290
Сушку СУР-2	4	190	760
Луцильний верстат	3	70	210
Обрізний верстак	2	6,8	13,6
Лінія для лущення	3	2695	8085

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4
Прес П-710	5	2860	14300
Прес ДА443	1	3000	3000
Пресова механізація	6	65,1	390,6
Всього	26		27049,2
Нове устаткування			
Лінія лущення «Raute»	4	35956,3	143825,2
Сушка “Babok”	3	2667,0	8001,0
Лінія сортування шпону	2	2000,0	4000,0
Лінія поклейки фанери	3	10000,0	30000,0
Лінія сортування фанери	2	2250,0	4500,0
Вагонні ваги	1	1420,0	1420,0
Механічні ваги	1	1050,0	1050,0
Всього	15		192796,2

Затрати на демонтаж в розрахунках приймаємо рівними 7% від вартості демонтованого устаткування. Вони складуть 1893,44 тис. грн.

Затрати на доставку та монтаж нового устаткування

$$192796,0 \cdot 0,07 = 13495,73 \text{ тис.грн.}$$

Вартість обладнання після реконструкції

$$31890,2 - 27049,2 + 192796,2 + 1893,44 + 13495,73 = 213026,37 \text{ тис.грн}$$

3.2.3. Вартість основних фондів реконструйованого цеху

Розрахунок вартості основних виробничих фондів (ОВФ) наведено в таблиці 3.4

Вартість ОВФ до і після реконструкції

Назва ОВФ	Вартість до реконструкції, тис. грн.	Вартість після реконструкції, тис. грн.
Будівлі	34	34
Споруди	11	11
Передавальні пристрої	19	19
Устаткування	31890,2	213026,37
Силові машини та устаткування	35,2	35,2
Вимірювальні пристрої	139,7	139,7
Інструмент	159,0	159,0
Виробничий та господарський інвентар	106,6	106,6
Транспортні засоби	2699,4	2699,4
Всього	35094,1	216230,37

Сума додаткових інвестицій в ОВФ складе

$216230,37 - 35094,1 = 181136,27$ тис.грн.

3.2.4. Затрати на заробітну плату

Річний фонд часу одного працівника з існуючих даних підприємства приймаємо 1730 год.

Розрахунок кількості основних виробничих працівників і тарифний фонд їх заробітної платні приймаємо наступним.

Часові тарифні ставки для основних та допоміжних працівників в залежності від тарифного розряду наступні: I розряд – 24,5 грн., II розряд – 26,5 грн., III розряд – 33,5 грн., IV розряд – 38,5 грн., V розряд – 42,5 грн., VI розряд – 46,5 грн.

У відповідності з цим денні тарифні ставки будуть рівні: I розряд

196 грн., II розряд - 215 грн., III розряд – 264 грн., IV розряд – 307,2 грн., V розряд – 339,8 грн., VI розряд - 372 грн.

Розрахунок кількості та фонду заробітної плати візьмемо з розрахунків підприємства та приймемо наступним.

Середньомісячна заробітна плата одного працівника Z_{np} , тис. грн., за формулою

$$Z_{np} = \frac{\Phi_{np}}{N_{СП} \cdot n}, \quad (3.1)$$

де Φ_{np} - фонд оплати праці працівників, тис. грн.;

$N_{СП}$ - кількість працюючих;

n - кількість місяців в році;

$$Z_{np} = \frac{50026.7}{387 \cdot 12} = 10,8 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок кількості та фонду заробітної плати керівників, спеціалістів та службовців проводимо, виходячи з штатного розпису службових окладів підприємства. Результати розрахунків приведені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Штатний розпис керівників, спеціалістів та службовців

Посада	К-ть штатних одиниць	Службовий оклад, грн.	Річний фонд зарплати, тис. грн.
1	2	3	4
Начальник цеху	1	9500	114,0
Зам. нач. цеха	1	8800	105,0
Інженер-технолог	1	8000	96,0
Інженер-механік	1	80000	96,0
Енергетик	1	80000	96,0
Старший майстер	3	7500	270,0

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4
Майстер зміни	3	7000	252,0
Інженер-економіст	1	7800	93,5
Прибиральниці	4	4500	216,0
Всього	16		1338,5
Премії з прибутку			1243,4
Фонд оплати праці з врахуванням премій			2581,9

Середньомісячна заробітна плата керівників, спеціалістів та службовців визначається за аналогічною формулою 3.1

$$Z_{\text{керівн.}} = \frac{2581,9}{16 \cdot 12} = 13,45 \text{ тис. грн.}$$

3.2.5. Розрахунок собівартості продукції

Розрахунок вартості сировини та матеріалів необхідних для виробництва фанери наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Вид сировини	Ціна за одиницю, грн.	Розрахункова потреба	
		Кількість	Сума, тис. грн
1	2	3	4
Фанерна сировина			
І сорт	4000,0	24540,5	98,6
ІІ сорт	3700,0	96348,8	356,9
Всього			455,5
Транспортні затрати (11 %)			50,1
Всього			505,6
Смола синтетична КФ, т	36000,0	5014	181,4

Продовження таблиці 3.6

1	2	3	4
Затверджувач, т	636000,0	5,15	3,9
Всього			184,9
Транспортні затрати (11%)			20,1
Всього			204,0
Всього матеріалів			638,8
Всього			709

Розрахунок енергозатрат на технологічні потреби

Розрахунок вартості паливних та енергетичних ресурсів за даними підприємства наступні таблиця 3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок вартості енергоносіїв на технологічні потреби

Енергоносій	Витрати на річну програму	Ціна за одиницю, грн.	Вартість, тис. грн.
Електроенергія, тис. кВт г	5508,1	9,7	52159,8
Теплова енергія, Гкал	76982,2	2920	224785,6
Всього			276944,4

Розрахунок відходів які отримуємо в процесі виробництва фанери представлено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок відходів виробництва фанери

Показник	Кількість		Використання	
	%	м ³	технологічне	паливо
1	2	3	4	5
Всього сировини	100	120888,2		
Вихід фанери	44,5	53684,2		

Продовження таблиці 3.7

1	2	3	4	5
Відходи та втрати:				
рваний шпон	26,5	32155,5	32155,5	
олівець	10	12089,8	12089,8	
усушка, спресування	9	10879		
обрізка фанери	10	12089,8		12089,8
Всього відходів	56,5	67215,4	44246,4	12089,8
Ціна за 1 м ³ відходів, грн.			60	20
Вартість відходів, грн.			26554724	241778

Розрахунок амортизаційних відрахувань за діючими нормами амортизації от вартості ОВФ по ТзОВ «Євроленд». Розрахунок амортизаційних відрахувань наведено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Розрахунок амортизаційних відрахувань

Група ОВФ	Вартість ОВФ, тис. грн.	Норма амортизації, %	Сума амортизаційних відрахувань, тис. грн.
1	2	3	4
Будівлі	0	2,0	0
Споруди	0	4,5	0
Робочі машини та устаткування	171256	15	25688,1
Силові машини та устаткування	35,2	10	35,2
Передавальні пристрої	0	1	0

Продовження таблиці 3.8

1	2	3	4
Вимірювальні прилади	139,7	20	27,9
Транспортні засоби	2698,4	15	405,8
Інструмент	159	20	32,4
Інвентар	106,6	20	22,9
Всього			26212,3

Загально виробничі витрати складемо за укрупненими розрахунками таблиця 3.9.

Відрахування на соціальне страхування складає – 35 % від фонду заробітної плати працівників з врахуванням премій з прибутку. Відрахування в фонд зайнятості – 5 % .

Вартість матеріалів на утримання устаткування рівна 20 % від зарплати допоміжних працівників; поточний ремонт устаткування – 2 % від вартості силових машин і устаткування; послуги інших цехів – 4 %; інші витрати складають 10 %.

Таблиця 3.9

Витрати на утримання та експлуатацію устаткування

Витрати	Сума, тис. грн.
1	2
1. Заробітна плата працівників	17,8
2. Відрахування на соцстрах	6,8
3. Відрахування в фонд зайнятості	3,5
4. Матеріали на утримання устаткування	4,2
5. Ремонт устаткування, транспорту та інструменту	4,3
6. Послуги інших цехів	5,4
7. Амортизація	26,8
8. Паливо та енергія	277,5

Продовження таблиці 3.9

1	2
9. Покриття зношення малоцінного інструменту:	
а) зарплата робітників по заточуванню інструмента	2,8
б) відрахування на соцстрах	0,7
в) відрахування в фонд зайнятості	0,4
г) матеріали та інструмент	0,6
10. Інші витрати	7,1
Всього	357,9

Витрати на утримання будівель та споруд складають 2 % від їх вартості; витрати на поточний ремонт – 3 %; витрати на охорону праці приймаємо з розрахунку 300 грн. на одного працюючого.

$$300 \cdot 194 = 58,20 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на раціоналізацію та винахідництво приймаємо 1000 грн. на одного працівника

$$1000 \cdot 194 = 194 \text{ тис. грн.}$$

Затрати на знос малоцінного і швидкозношуваного інвентаря складають

$$900 \cdot 194 = 174,6 \text{ тис. грн.}$$

Інші витрати складають 10 % от зарплати цехових робітників. Розрахунок цехових затрат приведений в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Цехові витрати

Витрати	Сума, тис. грн.
1	2
1. На цеховий персонал	
1.1. Заробітна плата керівників, спеціалістів та службовців	3963,8
а) відрахування на соцстрах	1387,1

Продовження таблиці 3.10

1	2
б) відрахування в фонд зайнятості	198,4
1.2. Заробітна плата допоміжних робітників	2713,8
а) відрахування на соцстрах	949,4
б) відрахування в фонд зайнятості	136,3
2. Утримання будівель та споруд	100
3. Поточний ремонт	120
4. Амортизація	0
5. Витрати на охорону праці	58,2
6. Витрати на раціоналізаторство та винахідництво	194
7. Зношення малоцінного і швидкозношуваного інвентаря	174,6
8. Інші витрати	271,7
Всього	10267,3

Загальнозаводські витрати приймаємо укрупнено в розмірі 60 % від заробітної плати основних працівників.

$$\frac{2044 \cdot 60}{100} = 1226.4 \text{ тис. грн.}$$

На основі виробничих розрахунків складемо калькуляцію собівартості фанери, таблиця 3.11.

Таблиця 3.11

Калькуляція собівартості фанери

Затрати	На річну програму, тис. грн.	На 1м ³ фанери, тис. грн.
1	2	3
Сировина	454650	8,7
Відходи	26555,24	0,9
Сировина за відрахуванням відходів	428095,76	7,8

Продовження таблиці 3.11

1	2	3
Матеріали	183730	4,2
Основна та додаткова зарплата робітників	50026,7	0,3
Відрахування на соцстрах	17509,3	0,03
Відрахування в фонд зайнятості	25013,3	0,05
Витрати на утримання устаткування	341990	6,7
Цехові витрати	11733,5	0,2
Загальнозаводські витрати	1225,2	0,03
Виробнича собівартість товарної продукції	1036812,8	19,15
Невиробничі витрати (8% від виробничої собівартості)	82945	5,45
Повна собівартість	2660287,8	53,51

Розрахунок нормованих оборотних засобів таблиця 3.12

Таблиця 3.12

Розрахунок потреби в нормованих оборотних засобах

Оборотні засоби	Річна сума матеріальних ресурсів, тис. грн.	Середньо добова, тис. грн.	Норма запасу, днів	Сума нормативу оборотних засобів, тис. грн.
Сировина	454650	1951,9	40	78056
Основні матеріали	183730	788,4	40	31546
Готова продукція	1291760	5044,3	20	100886
Всього:				210488

3.2.6. Розрахунок прибутковості та рентабельності виробництва

Прибуток від реалізації продукції $ПР_p$, тис. грн., визначаємо за формулою

$$ПР_p = (Ц_{п1} - C_{п1}) \cdot Q_{рік.}, \quad (3.2)$$

де $Ц_{п1}$ – ціна одиниці продукції, тис. грн.;

$C_{п1}$ – повна собівартість одиниці продукції після реконструкції, тис. грн.;

$Q_{\text{рік}}$ – об'єм випускаємої продукції після реконструкції, м³.

$$PP_p = (24,617 - 21,6) \cdot 53685,2 = 171884 \text{ тис. грн.}$$

Зниження собівартості одиниці продукції визначаємо за формулою

$$ZH_{\text{сб}} = \frac{C_1 - C_2}{C_1} \cdot 100, \quad (3.3)$$

де C_1 – собівартість одиниці продукції до реконструкції, грн.;

C_2 – собівартість одиниці продукції після реконструкції, грн.;

$$ZH_{\text{сб}} = \frac{22463,2 - 20860}{22463,2} \cdot 100 = 8\%,$$

Умовно-річна економія від зниження собівартості продукції, тис. грн.

$$E_{\text{ум.річ}} = (C_1 - C_2) \cdot Q_{\text{річ}}, \quad (3.4)$$

де $Q_{\text{річ}}$ - річний об'єм випуску продукції після реконструкції, м³.

$$E_{\text{ум.річ}} = (22463,2 - 20860) \cdot 53685,2 = 86058,5 \text{ тис. грн.}$$

Термін окупності капітальних інвестицій, років

$$T_{\text{ок}} = \frac{K_i}{E_{\text{ум.річ}}}, \quad (3.5)$$

де $T_{\text{ок}}$ – термін окупності, років;

K_i – сума додаткових капітальних інвестицій, тис. грн.

$$T_{\text{ок}} = \frac{136276}{86058,5} = 1,5 \text{ роки.}$$

Рентабельність продукції цеху фанери після реконструкції $P_{\text{п}}$, %

$$P_{\text{п}} = \frac{PP_p}{C_n} \cdot 100, \quad (3.6)$$

де C_n – виробнича собівартість всієї продукції після реконструкції, тис. грн.

$$P_{\text{п}} = \frac{171884}{1119757,8} \cdot 100 = 15 \text{ \%}.$$

Загальна рентабельність виробництва після реконструкції P_o , %

$$P_o = \frac{PP_p}{ОВФ + НОЗ} \cdot 100, \quad (3.7)$$

де PP_p – балансовий прибуток, тис. грн.;

ОВФ – вартість основних виробничих фондів, тис. грн.;

НОЗ – норматив оборотних засобів, тис.грн.

$$P_o = \frac{171884}{171256 + 210473} \cdot 100 = 46 \text{ \%}.$$

Продуктивність праці одного працівника, тис. грн./люд

$$ПТ = \frac{ВП}{P}, \quad (3.8)$$

де ВП – вироблена продукція, тис. грн.;

P – число робітників.

$$ПТ = \frac{1291760}{194} = 3337.8 \text{ тис. грн./люд.}$$

Фондовіддача Φ_o , грн./грн.

$$\Phi_o = \frac{ВП}{ОВФ}, \quad (3.9)$$

$$\Phi_o = \frac{1291760}{171256} = 7.6 \text{ грн./грн.}$$

Основні техніко-економічні показники приведені в таблиці 3.13.

Зведена таблиця техніко-економічних показників

Показник	Значення показника	
	до реконструкції	після реконструкції
Річний випуск продукції в натуральному виражені, м ³	36500	53685,2
Об'єм товарної продукції, тис. грн.	8782,5	12917,7
Кількість працівників, чол.	322	194
Середньомісячна зарплата 1-го працівника, грн.	5420	10800
Продуктивність одного працівника, тис. грн.	9,2	31,4
Повна собівартість одиниці продукції, грн.	22463,2	20860
Собівартість товарної продукції, тис. грн.	8198	11198,6
Прибуток, тис. грн.	583,5	17824,4
Рентабельність виробництва, %	21	46
Рентабельність продукції, %	8	16
Затрати на одну гривню товарної продукції	0,92	0,81
Капітальні інвестиції, тис. грн.		1362,9
Термін окупності капітальних інвестицій, рік		1,5

Порівняння техніко-економічних показників до и після реконструкції довело доцільність проведення інвестування в цех по виробництву фанери. В результаті реконструкції знизилася собівартість продукції на 8 %. Збільшився об'єм товарної продукції майже в півтора рази, що дозволило цеху вийти на новий рівень виробництва. Залученні на реконструкцію інвестиції повернуться через 1,5 роки.

Висновок до третього розділу

Для залучення інвесторів ТзОВ «Євроленд» необхідно: розробити довгострокову стратегію розвитку підприємства; розробити бізнес-план; провести заходи з реструктуризації основного виробництва.

Реструктуризація ТзОВ «Євроленд» включає наступні заходи: зняття з виробництва нерентабельної продукції; розширення випуску та реалізації вигідної продукції; освоєння нової комерційно перспективної продукції;

Збільшення обсягу випуску продукції веде до того, що прибуток підприємства також збільшується не тільки за рахунок зниження її собівартості, але і через збільшення кількості продукції, що випускається та реалізується.

Важливе значення в боротьбі за зниження собівартості продукції має дотримання підприємством суворого режиму економії на всіх ділянках його виробничо-господарської діяльності.

Матеріальні затрати, в галузі природокористування займають велику питому вагу в структурі собівартості продукції, тому навіть незначні заощадження сировини, матеріалів, палива та енергії при виробництві такої продукції в цілому по підприємству дають значний ефект.

Ми пропонуємо ТзОВ «Євроленд» вкласти інвестиції в проект з реконструкції цеху по виробництву фанери, замінивши діюче обладнання на більш продуктивне, що дозволить значно збільшити об'єм виробництва та зменшити затрати на сировину.

Запропонований проект реконструкції передбачає часткову заміну діючого устаткування фанерного цеху ТзОВ «Євроленд» на більш продуктивне.

- вартість обладнання після реконструкції 213026,37 тис.грн;
- сума додаткових інвестицій складе 181136,27 тис.грн.;
- Річний випуск продукції зросте до 53685,2 м³;
- Об'єм товарної продукції зросте до 12917,7 тис. грн.;
- Прибуток зросте до 17824,4 тис. грн.;
- Рентабельність виробництва становитиме 46%.

Капітальні інвестиції при цьому становитимуть 1362,9 тис. грн. та окупляться через 1,5 роки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Інвестиційна політика підприємств природокористування являє собою систему заходів, що дозволяють забезпечити вигідне вкладення і швидку окупність інвестицій з метою забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства, високих темпів розвитку в довгостроковій перспективі, підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Ухвалення інвестиційного рішення для самого підприємства є досить складним завданням. Одним з найбільш загальних критеріїв, який повинен враховуватися при цьому, є критерій підвищення цінності підприємства. Визначення реальності досягнення такої мети - ключове завдання оцінки ефективності будь-якого інвестиційного проекту. Від того, наскільки всебічно проведена ця оцінка, залежать терміни повернення вкладеного капіталу, варіанти альтернативного його використання.

При оцінці економічної ефективності інвестицій в природоохоронні заходи головним результатом є запобігання економічних збитків, а екологічні платежі, що стягуються за забруднення навколишнього середовища, дозволяють виробити стратегію підвищення ефективності природоохоронних інвестицій, що сприяють екологізації виробничої сфери.

Аналіз інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» показав, що платоспроможність підприємства зміцнюється в порівнянні з минулими роками.

Коефіцієнт поточної ліквідності дорівнює 3,69, більше норми, значить, підприємство користується дорогими власними активами.

Підприємство є фінансово спроможним і кредитоспроможним. Має хороші платіжні можливості за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Ймовірність банкрутства ТзОВ «Євроленд» низька, що дозволяє залучити інвесторів.

Коефіцієнт інвестування (1,20) хороший, отже, підприємство життєздатне при вилученні з його діяльності всіх позикових коштів.

Підсумковий коефіцієнт інвестиційної привабливості ТзОВ «Євроленд» складе 0,64, що відповідає задовільному рівню інвестиційної привабливості.

На ТзОВ «Євроленд» висока енергоємність технологічного процесу через використання на ньому відкритих пропарювальних басейнів, дорогого тепла від міської мережі та неекономічних енерго неефективних роликів сушарок.

Для зниження затрат сировини потрібно:

- автоматизувати облік сировини;
- замінити луцильні верстати на більш точні фінської фірми «Raute»;
- замінити сушильні камери на роликові;
- автоматизувати процес сортування шпону та фанери;
- автоматизувати складання пакетів та пресування фанери.

Для залучення інвесторів ТзОВ «Євроленд» необхідно: розробити довгострокову стратегію розвитку підприємства; розробити бізнес-план; провести заходи з реструктуризації основного виробництва.

Реструктуризація ТзОВ «Євроленд» включає наступні заходи: зняття з виробництва нерентабельної продукції; розширення випуску та реалізації вигідної продукції; освоєння нової комерційно перспективної продукції;

Збільшення обсягу випуску продукції веде до того, що прибуток підприємства також збільшується не тільки за рахунок зниження її собівартості, але і через збільшення кількості продукції, що випускається та реалізується.

Важливе значення в боротьбі за зниження собівартості продукції має дотримання підприємством суворого режиму економії на всіх ділянках його виробничо-господарської діяльності.

Матеріальні затрати, в галузі природокористування займають велику питому вагу в структурі собівартості продукції, тому навіть незначні заощадження сировини, матеріалів, палива та енергії при виробництві такої продукції в цілому по підприємству дають значний ефект.

Ми пропонуємо ТзОВ «Євроленд» вкласти інвестиції в проект з реконструкції цеху по виробництву фанери, замінивше діюче обладнання на

більш продуктивне, що дозволить значно збільшити об'єм виробництва та зменшити затрати на сировину.

Запропонований проект реконструкції передбачає часткову заміну діючого устаткування фанерного цеху ТзОВ «Євроленд» на більш продуктивне.

- вартість обладнання після реконструкції 213026,37 тис.грн;
- сума додаткових інвестицій складе 181136,27 тис.грн.;
- Річний випуск продукції зросте до 53685,2 м³;
- Об'єм товарної продукції зросте до 12917,7 тис. грн.;
- Прибуток зросте до 17824,4 тис. грн.;
- Рентабельність виробництва становитиме 46%.

Капітальні інвестиції при цьому становитимуть 1362,9 тис. грн. та окупляться через 1,5 роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы : [навч.-метод. посіб.] / М.М. Алексеева. – К. : Фінанси і статистика, 2011. – С. 143.
2. Ащеулова Е. В. Управление эффективность управления лесопромышленных комплексов [Электронный ресурс] / Электронная библиотека диссертаций URL: http://elib.sfu-kras.ru/bitstream/2311/10244/1/Dissertaciya_Ashcheulovoy_EV-5.pdf.
3. Баринов В. А. Бизнес-планирование. -М.: Форум: Инфра-М, 2013.
4. Броцак І. С., Гевко Р. Б., Никеруй С. С. Моніторинг, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки ґрунтів Тернопільської області. Монографія. Тернопіль: «Економічна думка», 2013 -160с.
5. Бережна І. Ю., 2011. Поняття та роль інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу на сучасному етапі економічного розвитку. Науковий вісник ЧДІЕУ,1 (9), с. 86-92.
6. Василенко В. А., Ткаченко Т. І. Стратегічне управління. – К., 2013.
7. Вітровий А., Шарий Е. Методи ефективного управління інвестиційною діяльністю по екологізації промисловості України на регіональному рівні: матеріали Національної науково-практичної конференції [Тернопіль, 7 листопада 2019р.]. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2019. С. 41-44.
8. Введение в маркетинг: Учебно-практическое пособие / За ред. Шевченко Л. С. – Харьков: Консум, 2011.
9. Волинець І. Г. Сучасний стан розвитку підприємств лісового господарства України / І. Г. Волинець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31702/1/48-373-380.pdf>.
10. Гевко Р.Б. Підвищення ефективності виробництва біопалива / Р.Б. Гевко, Р.І. Розум // Матеріали круглого столу «Проблеми розвитку альтернативних та відновлювальних джерел енергії: економічний аспект» (26 травня 2011р.) Тернопіль ТНЕУ С. 26-32.

11. Гевко, Р. Б., Вітровий, А. О., Розум, Р. І., & Крайняк, О. К. Система машин і механізмів АПК: Конспект лекцій і практичних.- Тернопіль.: Факультет аграрної економіки і менеджменту ТНЕУ, 2016.- 124с.

12.3. В. Герасимчук, І. М. Вахович. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону. Монографія. – Луцьк: ЛДТУ, 2012. – 248с.

13.3. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми нарощення. Монографія. – Луцьк: ЛДТУ, 2013. – с.242.

14.Голян В. А. Удосконалення еколого-економічного регулювання лісогосподарського підприємництва: вітчизняні реалії та доцільність імплементації зарубіжного досвіду / В. А. Голян, С. М. Демидюк, А. І. Гордійчук // Інвестиції : практика та досвід. – 2012. – № 12. – С. 26-28.

15.Данік Н. В. Бізнес-планування як інструмент здійснення фінансового менеджменту в сучасних умовах розвитку України / Н. В. Данік // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// global-national.in.ua/archive/1-2014/16.pdf](http://global-national.in.ua/archive/1-2014/16.pdf).

16.Державне агентство лісових ресурсів України. – 2017. Режим доступу: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867

17.Джелла А. Н. Стратегічне планування діяльності підприємства /А.Н.Джелла//Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. – К.: Національна академія управління, 2010. –С. 23-26.

18.Дзядикевич Ю. В. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія –Тернопіль: Астон, 2016. -392с.

19.Дзядикевич Ю.В. Шляхи підвищення ефективності використання відходів деревини / Ю.В. Дзядикевич, Р.І. Розум, М.В. Буряк // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. –Харків. –2011. №4. –С.22 –27.

20. Дзядикевич Ю.В. Управління процесами ефективного енергозбереження / Ю.В. Дзядикевич, Р.Б. Гевко, Р.І. Розум, М.В. Буряк // Інноваційна економіка. – Тернопіль. – 2010. – № 3. – С. 151 – 154.

21. Дзядикевич Ю.В. Управління енергозабезпеченням шляхом використання вторинних енергоресурсів / Ю.В. Дзядикевич, Р.І. Розум, М.В. Буряк // Інноваційна економіка. – Тернопіль. – 2010. – № 2. – С. 44 – 50.

22. Дзядикевич, Ю. В. Підвищення жаропродуктивності деревних праливних гранул [Електронний ресурс] / Ю. В. Дзядикевич, Р. І. Розум, М. В. Буряк // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – Харків, 2012. – №3. – С. 34-38.

23. Дзядикевич Ю. В. Методи оцінки ефективності інвестицій в енергозбереження / Ю. В. Дзядикевич, М. В. Буряк, Р. І. Розум // Інноваційна економіка. – 2011. – № 2. – С. 119–122.

24. Денисюк, Т. В. 2012. Економічна оцінка ефективності інвестицій в інноваційну діяльність, спрямовану на поліпшення екології великих міст. Кандидат наук. Міжнародний університет бізнесу і права.

25. Дружинська Н.С. До класифікації продукції лісового господарства.// Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Луцьк, 8 грудня 2016р., Частина 1 –Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. – 476с., С.126-130.

26. Дудар Т.Г. Дудар О.Т. Стратегія формування системи органічного аграрного виробництва [монографія] – Тернопіль, вид-во «Астон», 2012 р.

27. Економіка виробничого підприємництва: Навч. посіб. / Й. М. Петрович, І. О. Будіщева, І. Г. Устінова та ін.; За ред. Й. М. Петровича. - 3-тє вмі. випр. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2012с.-405с.- (Вища освіта ХХІ століття).

28. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку/За ред. Акад. НАН Укр. В. М. Гейця. - К. Ін-т. економ. Прогнозув. Фенікс, 2003.

29. Едуард Шарий основні тенденції інвестиційної діяльності в раціональному природокористуванні. Розвиток науки та бізнесу в умовах глобалізації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених [Тернопіль, 15 травня 2019р.]. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2019. С 224-226.

30.Злочовський А., Вітровий А. Особливості бізнес-планування в лісовому господарстві. Вектори розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: тренди та перспективи: матеріали Національної науково-практичної конференції [Тернопіль, 7 листопада 2019р.]. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2019. С. 327-330.

31.Золотогоров В. Г. Организация, планирование и управление на предприятиях лесной промышленности / В. Г. Золотогоров. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Лесная промышленность, 2007. – 528 с.

32.Карпищенко А. И., Нилова Н. М. Экологическая экспертиза инвестиционных проектов // Актуальные проблемы приватизации и оценки имущества // Сб. науч. тр. - Сумы: ИИЦ УАБД, 2007. - С. 149-153.

33.Карпищенко А., Нилова Н. Влияние эколого-экономических факторов на инвестиционную привлекательность проектов.// Экономика природопользования. -Киев: Наукова думка, 2008- С. 389-391.

34.Карпищенко А. И., Нилова Н. М. Анализ существующей системы эколого-экономического контроля хозяйственной и инвестиционной деятельности //Вісник СумДУ.-2009. -№3 (14)- С. 130-135.

35.Кичко І. І. Перспективи розвитку лісового господарства України / І. І. Кичко, Ю. О. Гарус // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 11. – С. 128-132

36.Кияк Т.Б. Роль і місце екологічних інновацій в сфері природоохоронної діяльності // Економіка природокористування і охорони довкілля: Зб. наук. пр. - К.: РВПС України НАН України, 2014. - С. 184–190.

37.Кияк Т.Б. Екологічні інтереси учасників інвестиційних проектів як фактор ефективності екологічної експертизи // Вісник Сумського національного аграрного університету: Зб. наук. пр. - Суми: СНАУ, 2015. - №3-4. – С. 179-185.

38.Кияк Т.Б., Ступень Н.М. Інноваційна складова природокористування // Матер. доповідей наук.–практ. конф. “Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку”. - К.: РВПС України НАН України. - 2017. - С. 49-53.

39.Котляревська Н. С. Проблеми забезпечення фінансовими ресурсами підприємств лісового господарства. //Концепції та механізми сучасних трансформацій на фінансовому ринку: матер. VII Міжн. наук.-практ. конференції (20–21 вересня 2012 року). –Ірпінь: НУДПСУ, –2012. –163 с., С. 68-70.

40.Лаврів Л.А. Бізнес-планування у діяльності організації: базові процедури та основні методичні підходи / Л.А. Лаврів // Інноваційна економіка. – 2013. – № 48. – С. 109–110.

41.Лесоперерабатывающая отрасль: состояние и перспектив развития [Электронный ресурс] / Конференции СФУ, 2014. URL: <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2010/pdf/13/36b.pdf>

42.Лицур І.М., Кияк Т.Б. Теоретико-методологічні засади дослідження економічного простору лісоресурсного комплексу України. // Економіка природокористування і охорони довкілля: Зб. наук. пр. - К.: РВПС України НАН України, 2006. - С. 53–59. Особистий внесок: Обґрунтовано фінансові чинники економічного простору.

43.Луценко Е. В., Рябухин П. Б., Абраменко Е. С. К решению вопроса повышения эффективности работы современных лесосечных машин // Вестник ТОГУ. – 2010. - №1. – с.183-188

44.Малюта Л. Стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромислового комплексу / Л. Малюта, Ю. Спиридонова // Соціально-економічні проблеми і держава. 2011. – Вип. 2 (5). – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>.

45.Мельник Л.Г., Шапочка Н.К., Нилова Н.М. Экономический механизм управления природопользованием в Украине // Экологическая экономика и управление.- Том1 – Сумы: ИПП “Мрія - 1” ЛТД, 2007. – С. 15-23.

46.Міщенко А. П. Стратегічне управління. – К., 2014.

47.Моисеев Н. А. Экономика лесного хозяйства: Учеб. пособие /Н. А. Моисеев, Г. М. Киселев, Е. Б. Назаренко. – М: МГУЛ, 2012. – 204 с.

48. Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І., Основи підприємницької діяльності. – К., 2011.

49. Несторяк Ю. Ю. Аналіз економічної ефективності лісогосподарської діяльності ДП «Путильський лісгосп» / Ю.Ю. Несторяк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.agrosvit.info/pdf/22_2009/12.pdf.

50. Нємцов В. Д., Довгань Л. Є. Стратегічний менеджмент. – К., 2011.

51. Нилова Н. М. Некоторые особенности оценки эколого-экономической эффективности инвестиционных проектов // Экологическая экономика и управление. -Том 2 – Сумы: ИПП “Мрія - 1” ЛТД, 2007.- С. 143-147.

52. Нилова Н. М. Методические принципы эколого-экономической оценки инвестиционных проектов // Вісник УАБС. – 2016. - №1. - С. 24-29.

53. Обремчук В. Ф. Стратегія підприємства: короткий курс лекцій. – К.: ИАУП, 2011.

54. Павлов В. І., Колісник Б. І., Ткачик В. І., Шубалий О. М. Ефективність функціонування лісопереробних підприємств регіону (на прикладі ДЛГО „Волиньліс”): Монографія. – Луцьк: Надстир’я, 2010. – 192с.

55. Прохорова Т. П., Притиченко Т. І. Маркетингове обґрунтування бізнес-плану підприємства / Т. П. Прохорова, Т.І. Притиченко // Вісник НТУ «ХП». – 2014. –№ 34. – С. 31.

56. Розум Р.І. Еколого-економічна оцінка ефективності управління лісовими ресурсами на підприємствах лісової галузі /Р.І. Розум, С.В. Іздепська // Матеріали ювілейної, міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (7 листопада 2018 р.) / Відп. ред. проф. Л. М. Черчик. Луцьк, 2018. С. 301-302.

57. Розум, Руслан. Еколого-економічна оцінка впровадження природоохоронних заходів [Текст] / Руслан Розум, Марина Мотрюк // Прикладна економіка - від теорії до практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20 жовт. 2016 р.]. - Тернопіль : Вектор, 2016. - С. 195-196.

58. Розум Р. Формування просторової структури землекористування в нових соціально-економічних умовах / Р. Розум, В. Карпенко // Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку аграрного бізнесу України». – 28 жовтня 2015. – Тернопіль: ТНЕУ. – С. 200-202.

59.Розум Р.І. Підвищення ефективності управління асортиментною політикою підприємств деревообробного комплексу / Р.І. Розум, Р.В. Хамедюк // Матеріали наукового семінару – Екологізація економіки та регулювання використання природних ресурсів. – 20 травня 2014. – Тернопіль: ТНЕУ. – С. 8-10.

60.Розум Р.І. Еколого-економічні системи: основні аспекти / Р.І. Розум, М.В. Буряк, І.В. Любезна // Науковий огляд. Науковий журнал. – Київ, 2015. – № 6 (16). – С. 33-49.

61.Розум В. М. Пат. 108266 U Україна, МПК (2016.01) А01С 5/00. Спосіб вирощування рослин / В. М. Розум, Р. І. Розум, І. В. Розум, М. В. Буряк (Україна); заявник та патентовласник В. М. Розум. – № 108266; заявл. 18.01.2016; опубл. 11.07.2016, бюл. № 13.

62.Розум В. М. Пат. 100792 U Україна, МПК (2015.01) А01С 5/00 А01В 79/00. Теплі грядки Володимира Розума / В. М. Розум, І. В. Розум, Р. І. Розум, М. В. Буряк (Україна); заявник та патентовласник В. М. Розум, І. В. Розум, Р. І. Розум, М. В. Буряк. – № u201501648; заявл. 25.02.2015; опубл. 10.08.2015, бюл. № 15.

63. Розум В. М. Пат. 100511 U Україна, МПК (2015.01) А01В 79/00 А01С 5/00. Спосіб вирощування рослин за Володимиром Розумом / В. М. Розум, І. В. Розум, Р. І. Розум, М. В. Градова, М. В. Буряк (Україна); заявник та патентовласник В. М. Розум, І. В. Розум, Р. І. Розум, М. В. Градова, М. В. Буряк. – № u201501664; заявл. 25.02.2015; опубл. 27.07.2015, бюл. № 14.

64.Сабадаш В. В. Екологічні конфлікти: теоретико-методологічні аспекти еколого-економічного дослідження / В.В. Сабадаш // Сталій розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях / [Н.М. Андреева, В.О. Бараннік, Є.В. Белашов та ін.]; за науковою редакцією д.е.н.,

проф. Є.В. Хлобистова – Сімферополь : ПП «Підприємство Фенікс», 2015. – С. 336 – 357.

65.Торосов А.С. Діагностика фінансового стану лісгосподарського підприємства в системі антикризового управління / А.С. Торосов, І. М. Жежкун, Є. С. Зуєв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38846/14-Torosov.pdf?sequence=1>.

66.Чистяк О. А., 2010. Оцінка привабливості машинобудівних підприємств щодо інвестування інноваційної діяльності. Прометей, 3 (33), с. 77-82

67.Чичун В. А., Паламарчук В. Д. Бізнес-планування як фактор успішної підприємницької діяльності / В. А. Чичун, В.Д. Паламарчук // Соціум. Наука. Культура. – 2010. – № 21(18). – С. 58.

68.Шевченко, С. Ю., 2010. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. Інвестиції: практика та досвід, 1, с.7-10.

69.Шегельман И. Р. Машины и технология заготовки сортиментов на лесосеке.- Изд-во ПетрГУ, 2011. – 108с.

70.Шегельман И. Р. Техническое оснащение современных лесозаготовок. – СПб.: Профикс, 2012. – 344с.

71.Шершньова З. Є. Стратегічне управління. Підручник. – К.: КНЕУ, 2014.

72.Шершун М. Х. Аналіз діяльності лісгосподарських підприємств та ефективність використання лісоресурсного потенціалу в умовах розвитку економічної кризи / М.Х. Шершун [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/813.pdf>.

73.Щербар, А. В., 2006. Інвестиційне забезпечення інвестиційної діяльності на підприємстві. Актуальні проблеми економіки, 3 (57), с.103-107.

74.Экспорт/импорт лесопродукции [Електронний ресурс] / Лес онлайн: лесная промышленность, 2012. URL: http://www.lesonline.ru/analitic/?cat_id=12&id=202693

75.GFTN's Annual Report 2014, The Global Forest & Trade Network (GFTN), USA, 2014, -29 p.

76.Valstybinė miškų tarnyba, 2013 M. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinių ataskaitų rinkinys Parengta pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, 2013, -36 p.

77.Rozum R.I. Improving efficiency of using agricultural land / R. I. Rozum, I. V. Liubezna, O. M. Kalchenko // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 3 (11). Ч. 1. – С. 193-196.

78.Financial statistics of enterprises. [online]. Доступно: <http://www.stat.ee/financial-statistics-of-enterprises>>